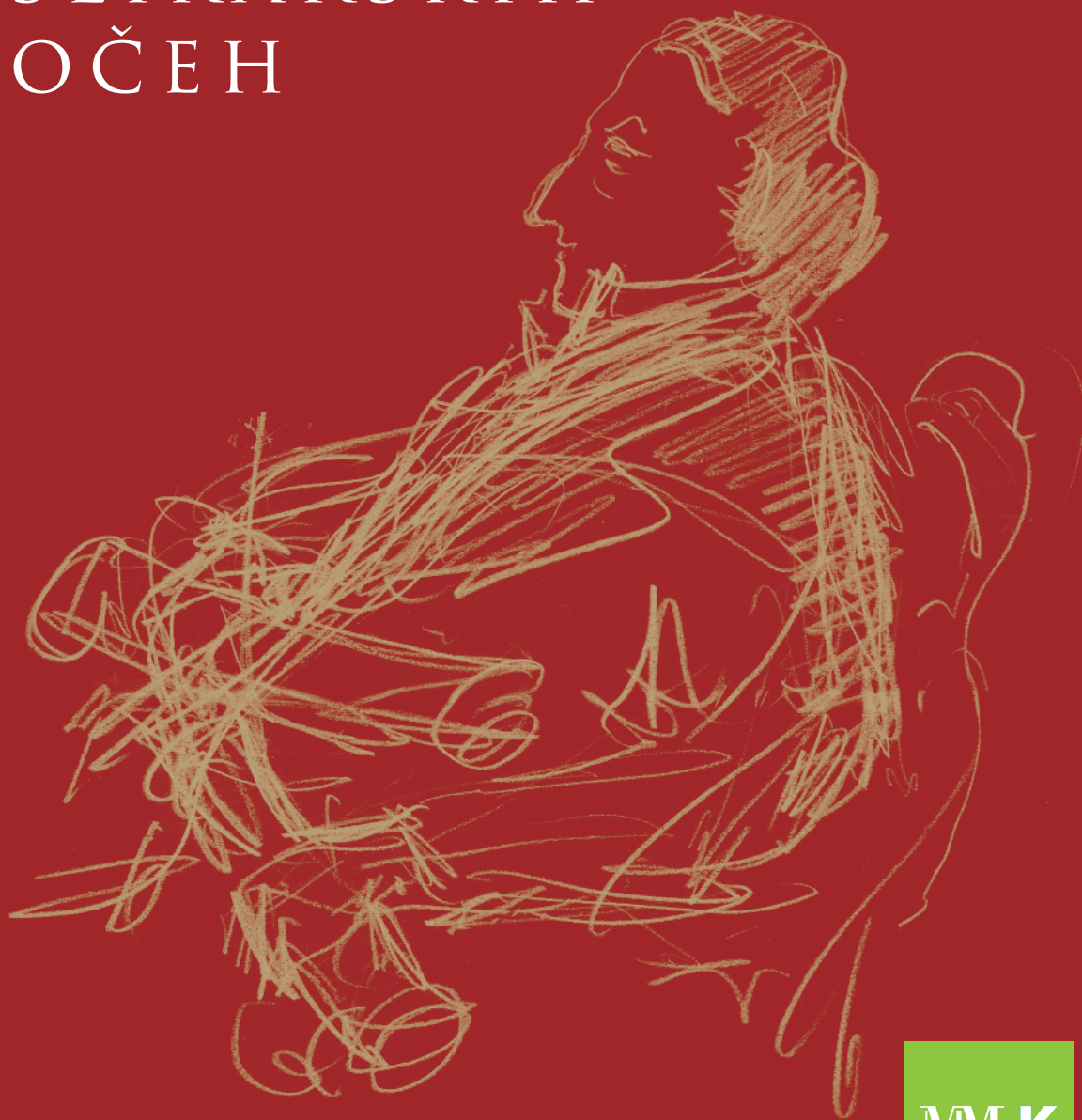

IZ ZBIRKE MIHE MALEŠA

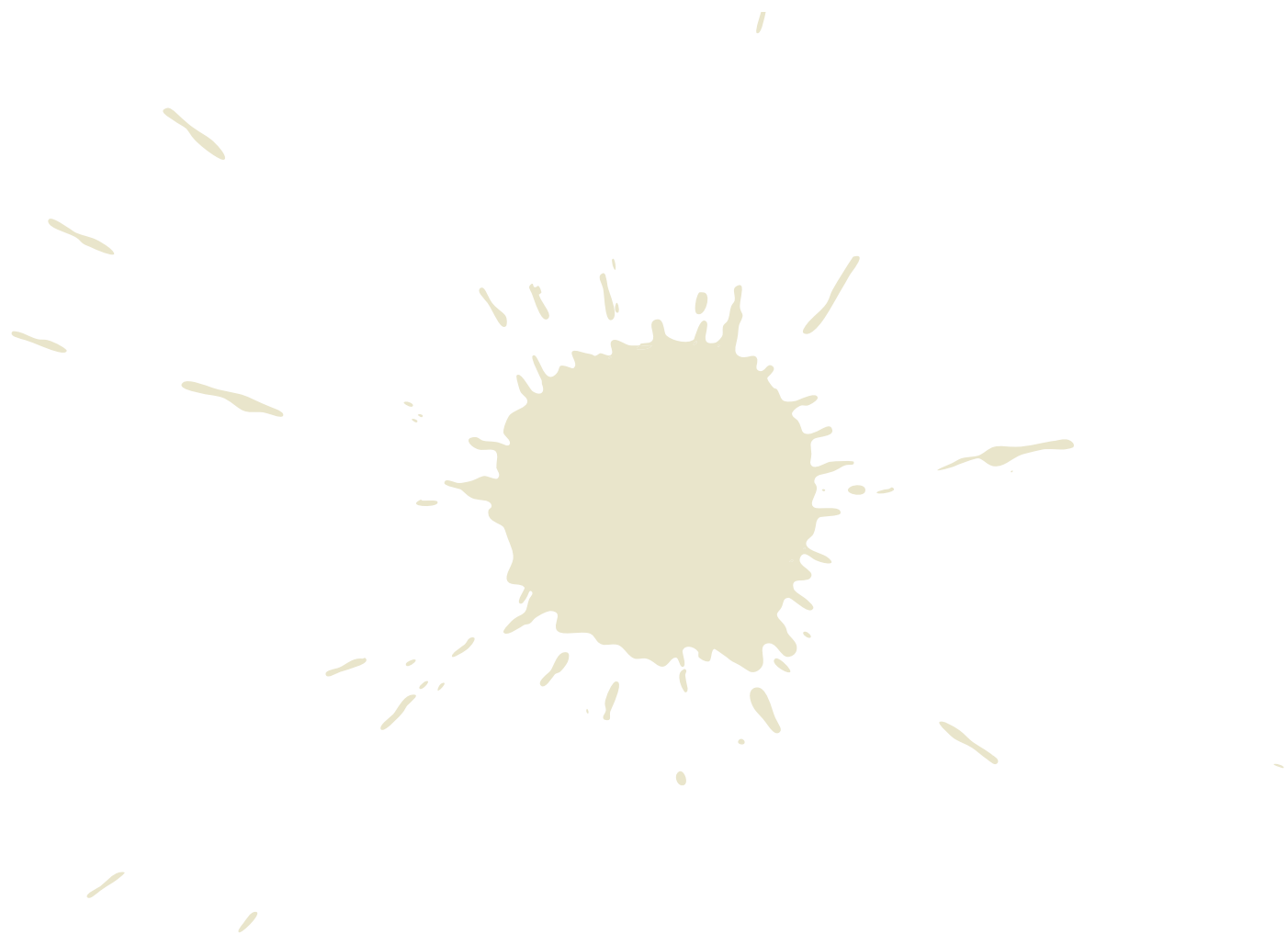
PREŠEREN V
SLIKARSKIH
OČEH

MM:K

ZORAN MUŠIČ

Risba za Prešernov portret
1940

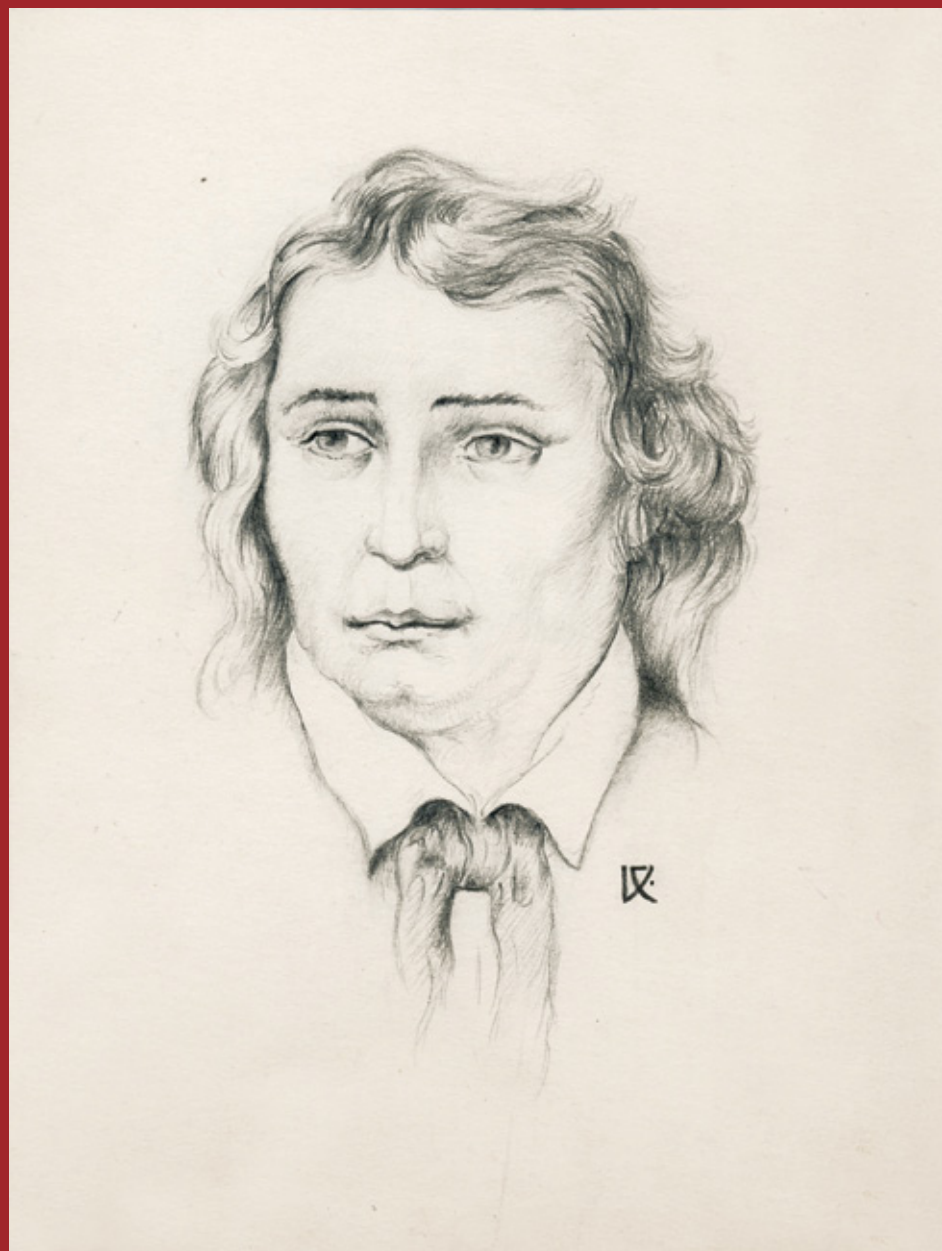

Iz zbirke Mihe Maleša
PREŠEREN V SLIKARSKIH OČEH

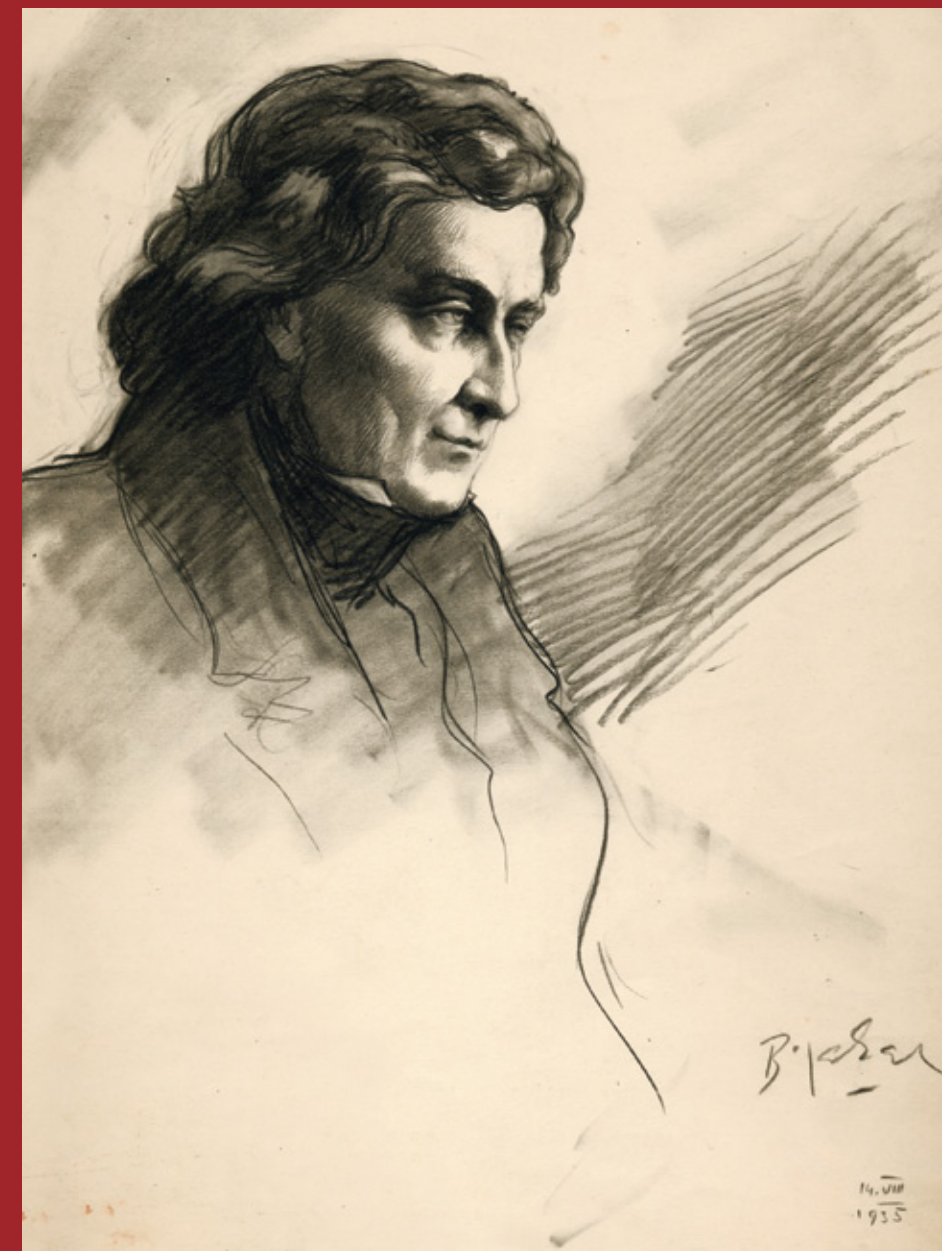

Medobčinski muzej Kamnik
Galerija Miha Maleš

2010

VIKTOR COTIČ
Portret Franceta Prešerna
1940

BOŽIDAR JAKAC
Portret Franceta Prešerna
1935

IZ ZBIRKE

MIHE MALEŠA

PREŠEREN V SLIKARSKIH OČEH

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

75.041.5:929Prešeren F.(083.824)
75.041:821.163-1(083.824)

MALEŠ, Miha

Prešeren v slikarskih očeh : iz zbirke Mihe Maleša / [besedilo
Marko Lesar]. - Kamnik : Medobčinski muzej, Galerija Miha Maleš,
2010

ISBN 978-961-6599-14-6

249514496

KAZALO

9	Uvod
15	Opis nekaterih del
33	Namesto sklepa
35	Kratke biografske oznake umetnikov
55	Seznam razstavljenih del

RIKO DEBENJAK

Ukazi

GABRIJEL STUPICA
Ilustracija Prešernove pesmi Ukazi
1940

UVOD

Kot tretjo razstavo iz Maleševe zbirke, kot sklep in piko na i, hkrati pa v počastitev slovenskega kulturnega praznika odpiramo razstavo Prešernovih upodobitev in ilustracij, domačih in nekaj tujih avtorjev.

Že pri prvem pregledovanju Maleševe zbirke, ki jo še danes v glavnem hranijo njegovi dediči, se je tematika, povezana s Prešernom, njegove upodobitve in ilustracije, izkazala za največjo po številu del, in tako se je kot smiselno pokazalo, da se ta postavijo na posebno razstavo. Prav z deli o našem največjem poetu Francetu Prešernu se je Miha Maleš, ki ga tokrat še enkrat skušamo oceniti kot pomembnega zbiratelja, z vsem svojim publicističnim, organizatorskim in tudi ustvarjalnim opusom trdno zapisal v slovenski kulturni in umetnostni spomin. Ob milenijskem jubileju leta 2000 smo z razstavo *Prešeren in Maleš: poet in slikar*¹ ugotovili, da je bil med vsemi slovenskimi umetniki prav Maleš tisti, ki se je Prešernu tudi kot ustvarjalec, ilustrator njegovih del in upodablavec njegove, žal, izgubljene podobe med vsemi našimi likovnimi umetniki najbolj posvetil. »Prešernova ikonografska tematika« v Maleševi zbirki povezuje domače in tuje umetnike, pa tudi Maleševo zrelo predvojno ustvarjalno obdobje tridesetih let s tistim po drugi svetovni vojni, ko

je sodeloval s prof. Francetom Kidričem pri zbiranju vsakovrstnega umetniškega in dokumentarnega gradiva in pripravi danes znamenitega *Prešernovega albuma*². Da ne bomo ponavljali vsega, kar smo ugotovili ali so ugotovili drugi, si velja njegovo ustvarjalno dejavnost vsaj malo priklicati v spomin. Najstarejše Maleševe upodobitve Prešerna nastanejo že v času njegove mladosti v Pragi, kajpada v grafičnih tehnikah, saj je bil šolan grafik, pozneje se razširijo tudi z upodobitvami drugih ilustracij in v drugih slikarskih tehnikah ter dosežejo vrh v ilustracijah celotnega ljubezenskega Prešerna; še posebej v knjižni izdaji *Sonetnega venca* iz leta 1937, ki je izšel pri njegovi Bibliofilski založbi³. Svojevrstni mejniki v Maleševih in prav tako v delih drugih likovnih avtorjev pri nastajanju in upodabljanju Prešernove podobe in ilustriranju njegovih del so seveda leta, ki zamejujejo Prešernov življenjski krog, bodisi obletnica rojstva na »0« ali obletnica smrti na »9«. Največ njegovih del pa se zgosti in osredotoči v leto 1940. V letih po drugi svetovni vojni se je ta

¹ Marko Lesar, Prešeren in Maleš: poet in slikar, razstava ob 200-letnici rojstva Franceta Prešerna, Galerija Miha Maleš, Kamnik 2000, Kulturni center Kamnik.

² Prešernov album, Ljubljana 1949, France Kidrič, s sodelovanjem Alfonza Gspana in Mirka Rupla.

³ France Prešeren, Sonetni vénec, Bibliofilska izdaja, Ljubljana 1937, ilustracije Miha Maleš, uvod Rajko Ložar.

dejavnost še nadaljevala in dosegla, kot že omenjeno, vrh z izdajo *Prešernovega albuma*, torej ob stoletnici pesnikove smrti. Zgodba Maleševega zbiranja Prešerniane pa se takrat še ni končala in se nadaljuje do konca slikarjevega življenja. Konec petdesetih let, leta 1959, izide pri koprski založbi Lipa prenovljena, zdaj tudi na novo koloristično poživljena izdaja Prešernovega *Sonetnega venca*, z uvodom pomembnega in takrat vodilnega umetnostnega zgodovinarja prof. Franceta Steleta⁴. Ob slovenski osamosvojitvi, toda, žal, že po Maleševi smrti, pa se je na Malešev Prešernov *Sonetni venec* spomnila založba in uredništvo Nove revije, ki je Malešev Prešernov *Sonetni venec* izdala v razkošni novi izdaji⁵.

Kot je pred desetimi leti ob 200. obletnici Prešernovega rojstva leta 2000 mojstrova ustvarjalnost na temo Prešerna zapolnila prav vse prostore Maleševe galerije v Kamniku, tako deset let potem, kot svojevrsten sklep in dopolnilo le-te in kot posebni motivni poudarek Maleša zbiratelja predstavljamo Prešernove upodobitve in ilustracije Prešernove poezije skozi oči in izpod rok uglednih domačih in tujih slikarjev. Ti so po zaslugi zbiralca in ustvarjalca Mihe Maleša ustvarili bogat in pester opus o tej temi. Pred nami so v glavnem dela, ki so nastajala v času med obema svetovnima vojnama in še nekaj let potem. To je bil tudi sicer za slovenski narod, ki še ni imel svoje države, v kateri bi kultura lahko igrala tudi politično in drugačno vlogo, sicer nelahek čas, vendar obenem ploden na vseh področjih narodovega življenja; na

kulturnem še posebej, saj sta literatura in likovna umetnost pomagali tudi politiki. To je bil čas, ko je bilo v modi in v zraku iskanje »prave« Prešernove podobe, ki je pomenila in še danes pomeni tudi iskanje in potrdilo naše nacionalne identitete. Kot v vsej zbirki, gre pretežno za grafična ali risarska dela v različnih tehnikah. Poudariti je treba, da je bil Miha Maleš prvi pri nas, ki si je že pred vojno prizadeval izdati v več drobnih knjižicah ilustracije vseh pesmi Franceta Prešerna. Ideje zaradi vojnih razmer ni v celoti uresničil. Zato pa so domači in nekateri tuji umetniki ustvarili prav na njegovo pobudo dela, ki so še danes v Maleševi zbirki. Maleš se je zavedal, da Slovenci nimamo ilustriranih izdaj naših velmož, in Prešeren je že pred vojno bil naš nacionalni simbol, da ne rečemo celo mit. Za začetek je Maleš načrtoval šest knjižic glede na nastanek prvih Prešernovih pesmi. Vsaka naj bi obsegala okrog petnajst ilustracij različnih likovnih umetnikov. Zaradi vojnega časa in verjetno tudi finančnega stanja pa so izšle samo prve tri knjižice. Kot je znano, prva izdaja Prešernovih poezij ni bila ilustrirana, zaradi pesnikove skromnosti ali odraza časa, morda tudi zaradi pomanjkanja dobrih umetnikov takratnega časa pri nas. Maleševe knjižice so tako po štiridesetih letih bile prva ilustrirana izdaja kakšne Prešernove pesmi, saj je šele Kleinmayer-Bambergova izdaja na prelomu stoletja bila prva ilustrirana Prešernova knjiga, pa še to je ilustriral umetnik, ki ni bil naše gore list, niti ne zelo velik umetnik (Adolf Karpellus). Malo pred temi drobnimi ilustracijami Prešernovih pesmi je leta 1937, kot že

rečeno, izšel celotni Malešev ilustrirani Prešernov *Sonetni venec*, v letih 1940 in 1941 pa imenovane tri drobne knjižice žepne velikosti, t. i. prve tri Prešernove pesmi. Maleš jih je izdal v lastnem uredništvu, lastni založbi in opremi in s tremi lastnimi ilustracijami na naslovnica. Skupaj jih je načrtoval šest, vsako s približno petnajstimi ilustracijami na temo posamezne Prešernove pesmi, ki jo je poimenoval po njej. Izšle so *Strunam*, *Dekletom* in *Pod oknom*, medtem ko *Prošnja*, *Kam?* in *Ukazi*, žal, zaradi vojne niso. Leta 1940 sta izšli *Strunam* in *Dekletam*, leta 1941 pa Pod ôknam, s komentarjem njegovega podpornika in mecena, ljubitelja umetnosti, ali kot se je sam imenoval, »likovnoumetnostnega esejista in kritika« Martina Benčina (1904–1958).

Maleš je kot likovno občutljiv, vsestransko nadarjen in komunikativen ter podjeten ustvarjalec za ta namen osebno naprosil in spodbujal naše takrat najvidnejše likovne umetnike, naj se lotijo ilustriranja Prešernovih pesmi. Tako predstavljajo glavnino del na pričujoči razstavi skoraj vsa dela iz izdanih in še neizdanih treh knjižic. Vseh del je več kot devetdeset. Poleg teh pa se je v Maleševem arhivu, skrbno hranjenem pri dedičih, odkrilo še nekaj pozneje nastalih del. Najznamenitejša najdba je bržčas delo Zorana Mušiča, ki je bilo predstavljeno na Prešernov kulturni praznik leta 2008⁶. Nekatera takrat objavljena dela sicer manjkajo, morda so se v tiskarni izgubila, morda so jih vrnil ustvarjalcem, zato pa so dodana nekatera nova, ki jih je Maleš zbral in jih zbiral tudi še pozne-

je. Za nas so zanimivejša dela iz zadnjih neizdanih treh knjižic, ki povečini še niso bila nikoli objavljena, niti razstavljena. Poudariti je treba, da tudi na prvi predstavitvi Maleševe zbirke domačih, tujih in jugoslovanskih umetnikov leta 1980 v Mestni galeriji v Ljubljani, večji del tematike Prešerniane sploh ni bil na ogled. Šlo je samo za desetino del. Tako smo tudi na prvih dveh razstavah domačih in tujih umetnikov odbrali le nekaj najbolj kakovostnih stvaritev s Prešernovo tematiko, ne zaradi tematike same, ampak zaradi kakovosti avtorjev. Na tej zadnji, tretji razstavi iz Maleševe zbirke pa lahko v sklenjeni celoti spremljamo upodobitve Prešernove podobe in ilustracije njegovih del, ki jih je Maleš zbral v vsem svojem življenju. Po vsej verjetnosti gre za najbogatejšo zbirko o Prešernovih upodobitvah in upodobitvah njegovih del pri nas.

Kot vsaka publikacija so tudi te knjižice že takrat vzbudile različne kritike, tako kot vsa Maleševa dejavnost nasploh. Večinoma kajpak pozitivne, saj takih publikacij pri nas skoraj nismo poznali. Kot znak kakovosti *per negationem* pa se velja spomniti na negativno kritiko umetnostnega zgodovinarja Franceta Mesesnela, ki v recenziji knjižice *Strunam*⁷ Malešu očita predvsem to, da nihče od vabljenih slikarjev, razen Božidarja Jakca, ni pokazal posebno globokega odnosa do Prešerna oziroma Prešernovih del. To je bilo delno celo res, saj si je menda edino Jakac vse življenje prizadeval, da bi povečal in romantično podoživel njegov lik v številnih slikanih, grafičnih in risanih delih⁸. Zadnje čase v

⁴ France Prešeren, Sonetni venec, Koper, Lipa 1959, urednik Miha Maleš, uvod France Stele.

⁵ France Prešeren, Sonetni venec, Bibliofilska izdaja, faksimile, Ljubljana, Nova revija 1995, uvod Mihael Glavan.

⁶ Gojko Zupan, Apel je na ogled postavil portret. Doslej neznani Prešernov portret Zorana Mušiča, Delo, leto 50, št. 30 (6. februar 2008).

⁷ F. Mesesnel, France Prešeren, Strunam, Sodobnost 1941. str. 79.

⁸ Kot zanimivost si je vredno prebrati Mesesnelovo besedilo v celoti. O kritiki Maleševega projekta Bibliofilske založbe dr. Franceta Mesesnela v recenziji knjižice Strunam je zapisal, da z izjemo Božidarja Jakca nihče izmed sodelujočih slikarjev ni pokazal posebnega odnosa do Prešerna in njegovih del, kajti po njem ilustracije kažejo priložnostni vtis in so po večini zgrešene in povsem ponesrečene. »Zdi se, da je izdajateljeva volja mati večine teh del, ki nimajo trohice Prešernovskega v sebi, temveč pričajo o hudi ravnodušnosti do dela slovenskega pesniškega genija. Kaj je bilo treba celo dobremu kiparju Goršetu zarezati nekaj potez v ilovico in pokazati kako malo tvorne vzpodbude je zajel iz Prešernove pesmi. Ne bomo naštevati vseh v spremnem tekstu konstatiranih vrtilin teh prigradnih slik, katerih so se po večini slikarji rešili na prej lahek način. Potrudil se je Olaf Globočnik, toda kot grafična ilustracija s pravo romantično mislijo se je posrečil edino Jakčev lesorez. Vavpotičeva ilustracija je stara štirideset let, poleg njene secesije pa je bila vsaj Karpellusova plehkost odveč. Knjižica je po izvedbi ponesrečena, ker je premalo resna. Danes zveni pri nas Prešernovo ime kot bron in nam je najdražje zaradi čistosti svoje umetnosti. Če so izdajatelji te knjižice računali na ta zvok in jo zato opremili z nedopustno brezskrbnostjo, naj bi pri naslednjih zvezkih ravnali tako, da bodo slike v celoti dostojne Prešernovega dela, če ne bo postala ta pravi dokument o malomeščanskem odnošaju do pesniškega genija«.

IVAN ČARGO
 Portret Franceta Prešerna
 1939

AVGUST ČERNIGOJ
 Ilustraciji po Prešernu:
 Dekletam in Strunam

devetdesetih letih in na začetku naše-ga stoletja pa je na to temo nastalo več znanstvenih del, ki so se izredno vehe-mentno in izčrpno ukvarjala s slovensko ikonografsko tematiko upodabljanja in ilustriranja Prešernovih del. Omeniti je treba vsaj Milčka Komelja in pa Da-mirja Globočnika, ki sta postavila stvari na pravo mesto.⁹ Poudariti pa je treba tudi vse drugo pisanje o Prešernovih upodobitvah in ilustracijah njegovih del, katerih število gre v desetine. V zadnjih raziskavah je Damir Globočnik¹⁰ preiskal likovne upodobitve Prešerna in dokazal, da je Maleševa vloga pri tem ena naj-zanimivejših in najpomembnejših. Jože Kastelic, arheolog, prešernoslovec, raz-iskovalec, esteta in pesnik, je v priložno-stnem članku¹¹ skoraj podobno strog in je, sicer upravičeno, poudaril, da že po naravi stvari ilustracije Prešernovih del ne dosegajo kakovosti ustvarjalca Prešernovega kova. Resnici na ljubo pa je treba reči, da tudi sam Maleš v svojem umetnostnem likovnem nazoru nikdar ni iskal globljega in psihološko poglo-bljenega pogleda in zato vsa negativna kritika, ki leti nanj ali na upodabljanje Prešerna, ni zajela bistva, ki ga je Maleš s temi publikacijami hotel uresničiti. Po-leg tega Maleš nikoli, niti v Prešernu, ni iskal mrke in črne resnice. Šlo mu je, kot pravi Milček Komelj, tudi pri tem delu, za brezskrbnost, modernost in samostojno kreacijo, ki se po njegovem prepričanju enakovredno kosa z umetniško pesniško kreacijo. To navsezadnje kažejo tudi najuspešnejše Maleševe ilustracije na to témo, ki jih je v teh knjižicah ob-javil, in druge v posebnih izdajah. Prav za te publikacije in za to priložnost je

⁹ Pesnikova podoba, *Ljubljana, 1992, Milček Komelj. Ivan Sedej, Sonja Žitko-Durjava, Špelca Čopič; Damir Globočnik, Pesnikova podoba: o portretih in karikaturah dr. Prešerna: 1850–1952, Ljubljana, samozaložba; Damir Globočnik, Prešeren in likovna umetnost, Celje, Gorica, Celovec, 2005.*

¹⁰ Glej op. 9.

¹¹ J. Kastelic, Prešernov album, *Ljudska pravica, 1951/53. Mnenje Kastelica je, da so se namreč umetniki le malo poglobili v svoje naloge, saj se po njem ilustracije ne dvigujejo iz navadne anekdote. Temu je po njem vzrok, da ilustracije pesnitev niso nastajale kronološko, ampak po naročilu in skupinsko po pesmih so nastajale večinoma prigodniško ob posameznih jubilejih in naročilu. Pri večini ilustracij motijo tudi teatralnost in poza, površna obdelava motiva (Pod oknom), bled lirizem (Strunam), slike znova potrjujejo staro resnico, da je upodobitev nekega umotvora zelo tvegana in težka.*

mnoge tudi na novo in posebej ustva-ril, kar kaže tudi vse njegovo preostalo ilustratorsko delo; še posebej njegov Prešernov *Sonetni venec*, pa tudi ilustra-cije Máchovega *Maja*, ki velja pri Čehih za najboljšo ilustracijo njihovega največjega pesnika. Maleš je skušal v svojih lastnih delih, ki jih tokrat na razstavi ni, predvsem osvežiti moderno in neobre-menjeno gledanje sodobnega slikarja, povečini grafika in risarja, na Prešerna, medtem ko se je nekaterim iz takratne predvojne kritike, kot npr. F. Mesesne-lu, vztrajanje pri izhodiščnem realizmu in dobesednih ilustracijah Prešernove poezije zdelo nujno. Maleševa neobre-menjena drža pa danes, po skoraj se-demdesetih letih, postaja čedalje bolj kakovostna in vredna. S tem delom si je med Slovenci kot pionir te dejavnosti, kot ustvarjalec in še posebej kot zbira-lec in izdajatelj, postavil neminljiv spo-menik. Vedeti moramo, da je to izpeljal sam, z lastnimi sredstvi, talentom in or-ganizatorskim delom. Skušal je namreč nadomestiti občutno zamudo, ki smo jo Slovenci kot narod v primerjavi z drugimi večjimi in starejšimi narodi na tem po-dročju imeli (prim. samo ilustracije npr. Shakespearja pri Angležih, Petrarce ali Danteja pri Italijanih itd, prve upodobitve njihovih del nastajajo že v 18. stoletju ali celo prej).

OPIS NEKATERIH DEL

Najstarejša upodobitev ilustracije na Prešernovo temo v Maleševi zbirki je delo Janeza Šubica Krst pri Savici. Prizor Janeza Šubica Krst pri Savici je po mnenju kritike veliko boljši kot ista kompozicija Simona Ogrina. Šubic si ga je zamislil v duhu Prešernovi poeziji sorodnega romantičnega realizma, zato nas njegova ilustracija lažje prepriča, da bi se dogodek lahko tudi v resnici dogodil. Omenjena ilustracija sodi med prve ilustracije Prešernovih pesmi na Slovenskem. Kot vemo nobene Prešernove objave ni spremljala sodobna slovenska ilustracija. Razlog tiči v pesnikovi skromnosti in težkih gmotnih razmerah, v katerih je živel, ali še kaj več. Med prvimi upodabljavci velja omeniti tudi Gvidona Birolla, npr. razglednice iz Krsta, ki jih je izdalo društvo Vesna. Med kakovostne starejše pripovedno zasnovane ilustracije sodi tudi ilustracija Frana Tratnika, k Prešernovemu prevodu pesmi G. A. Bürgerja Lenora, objavljena v Domu in svetu.

V zbirki zaslužijo posebno pozornost upodobitve Prešerna izpod rok Božidarja Jakca. Bil je eden tistih, ki se je na podlagi znanstvenih podatkov skušal prikopati do »prave« Prešernove podobe. Ohranjen je majhna še neobjavljena skica Prešerna in Julije, iz njegovega zgodnejšega obdobja ali pa vsaj sredine tridesetih let, ki je morda mišljena kot pripravljalna skica za večje, monumentalnejše delo. Na prvi je postava do pasu upodobljenega pesnika, s poudarjeno glavo, v ozadju pa cesta in njegova rojstna hiša; na drugi je v »en face« v doprsju Julija, v ozadju pa temna pesnikova postava. Deluje še zelo ekspresionistično. Bolj znana je Jakčeva grafika, *Portret Prešerna*, objavljena v knjigi Prešernovih poezij v nemščini, ki jo je leta 1935 izdala Akademsko založba v Ljubljani. Na tej upodobitvi je Prešeren še bolj mladostnega videza (celo z ženskimi, nežnimi potezami obraza in nasmehom), kar poudarjajo tudi dolgi, toda urejeni lasje. Ena najboljših je risba z ogljem, Prešernova dopasna podoba, ki je nastala verjetno v istem času, vendar je brez datuma. Sledi znana slika, *Portret dr. Prešerna* iz leta 1946 v tehniki litografije ali subtilne risbe. Portret je obrnjen v nasprotno smer kot prejšnji. Po izrazu obraza je nekoliko strožji, kar je svojevrsten *signum temporis* tudi po letu nastanka, to je čas po vojni (prim. še znamenit Miheličev portret F. Prešerna iz leta 1945, ki je bil verjetno kot *pars pro toto* za nekatere upodobitve po vojni tja do poznih petdesetih let 20. stoletja merilo in vzor, kar vidimo tudi na upodobitvah pri drugih avtorjih). Jakac je po vojni uveljavil tudi silhueto podobo Prešernovega portreta v profilu, kot je bila zna-

čilna že za časa razsvetljenstva. Mnogi avtorji pa so v povojnem času Prešerna raje predstavljali kot razsvetljenca kot pa romantika. Ena od teh, sicer ne v tehniki silhete, je precej realistično-romantično upodobljena in likovno dovršena upodobitev Prešerna v doprskem profilu, ki pa je nastala leta 1935. Gre za tip Prešerna v najboljših moških letih, denimo v času nastanka *Sonetnega venca* ali morda nekoliko prej. Sledi nekaj Jakčevih upodobitev z rdečo kredo, ki jo je odlično obvladal. Na prvi je upodobljen Prešeren kot predstavnik meščanskega razreda s cilindrom, z dolgimi lasmi, v bahati drži, sedeč na neke vrste fotelju. Delo ni datirano, menim pa, da je iz istega predvojnega časa. Nadaljujmo s tik pred vojno nastalo podobo Prešerna in Julije, Tinega Gorjupa (1941). Ta je upodobil portreta obeh protagonistov »naše slovenske ljubezni« še v stari romantični maniri; kompozicijo je postavil v ovalno polkrožno obliko, doprski portret Julije je pokril z značilnim modnim dodatkom, klobučkom, in ga postavil v ospredje, v ozadje pa pesnika pri pisanju ob pisalnem pul-tu. Sledi kar nekaj del Franceta Godca, slikarja, ki ga sicer še najbolj poznamo kot odličnega krajinarja, vsa so nastala kot skice za morebitne večje kompozicije. So pa verjetno iz leta 1941, časa naše največje narodne nesreče, začetka druge svetovne vojne. Na prvi je upodobil Prešerna kot Orfeja, v zrelo baročni in herojsko razgibani drži. Gre za lavirane perorisbe. Na drugi je upodobil Prešernovo pesem *Kam?*. Pesnik je upodobljen na kolenih v svojem obupu. Sledijo še tri ilustracije pesmi *Kam?*. V njih upodablja pesnika kot moški akt v hoji, pri nekate-

rih poudarjen z oblačnim nebom in dežjem, medtem ko se pesnik drži za glavo in se hkrati ozira tudi že v nebo. Ker ima vsaj ena tudi datum junij, 1941, lahko potrdimo, da izražajo obenem težko obdobje okupacije in začetka vojne pri nas. Malešev prijatelj in član Četrte generacije Olaf Globočnik je prispeval v njegovo zbirko kar nekaj del, tudi v zakladnico naše Prešerniane. V njegovih knjižicah je objavljena slika, ki je, žal, nismo našli, so pa ohranjene nekatere druge, predvsem tiste, ki so bile že objavljene v *Prešernovem albumu*. Tu je skica za portret Prešerna, ki je objavljen v *Prešernovem albumu* Franceta Kidriča. Upodobljen je mož z metuljčkom in dolgimi lasmi, z značilnimi potezami obraza. Zanimivo je primerjati vsakega od avtorjev od Četrte generacije dalje. Umetniška energija se je sprostila tudi zaradi Maleševe umetniške volje, saj je umetnikom ponudil neminljiv umetniški motiv. Članom skupine Neodvisnih in drugih, ki so v portretne poteze obraza Prešerna vnašali svojske, nekoliko avtorsko »avtoportretne« poteze. Vsak je pesnika tipiziral in ga skušal prikazati po svoje. Ne vidimo samo naslona na tri glavne različice, na katere so se do tedaj slikarji naslanjali, na prvo posthumno Goldensteinovo oljno podobo iz leta 1850, na Langusovo risbo¹² in t. i. *Wagnerjevo litografijo*¹³, ampak se avtorski delež pri vsakem od umetnikov v umetniški kreaciji zelo poveča in razmakne. Celó pri Olafu Globočniku, ki je zapustil slovensko zemljo in zaživel na Hrvaškem. Zanimivejše in zelo izdelane so tudi že njegove lavirane perorisbe, prva je objavljena v *Prešernovem albumu* in je poimenovana s pesmijo *Kam?*. V njej se

Prešeren oddaljuje od družbe štirih mož v cilindrih in gre svojo pot, ter risba Julije in Prešerna, ko se Prešeren Juliji odkriva in gre naprej v nasprotno smer, vendar se kljub temu ozira za njo (imenuje se kot naslov pesmi *Prošnja*). Prešeren je v drugi upodobitvi delno celo odrezan, vendar se ji skuša kljub temu približati in se dotakniti njene roke. Ona pa stoji v nekakšni »bidermajerski ali rokokojski pozi« in mu roko samo za kratek čas pri-
držuje.

V zbirki najdemo tudi nekaj ilustracij drugih pesmi, npr. znane slovenske pesnitve *Lepe Vide*, avtorja Hinka Smrekarja. Tri skice za ta motiv so izpod roke Franceta Goršeta, Maleševega prijatelja, ki je pozneje zapustil slovensko zemljo, vendar je kljub svojemu svetovljanstvu ostal zaveden Slovenec. Nastale so verjetno ravno tako že v štiridesetih letih, morda pa že po ponovni naselitvi v Avstriji. Na prvi vidimo slovenski simbol Lepo Vido ob grajskem oknu, na drugi skici, kako ob morju pere perilo, v ozadju z ladjico, na tretji pa stoji ob morski obali. V zbirki je zastopano tudi delo Ivana Čarga, Maleševega znanca in prijatelja, spet ob obletnici čaščenja Prešerna leta 1939, z značilnim Prešernovim portretom, ki ohranja še dediščino kubizma in nove stvarnosti. Narodno zavedna Primorca Ivan Čargo in Avgust Černigoj sta se kot umetnika, slovenska identiteta je bila na Primorskem še posebej ogrožena, z zavzetostjo lotila Prešernovih upodobitev, čeprav že v pozno zrelih letih, ko nobena od njiju sam motiv ni posebno pritegnil. Čargov Prešeren je sicer mladostno tipiziran, namenoma nekoliko zgubane-

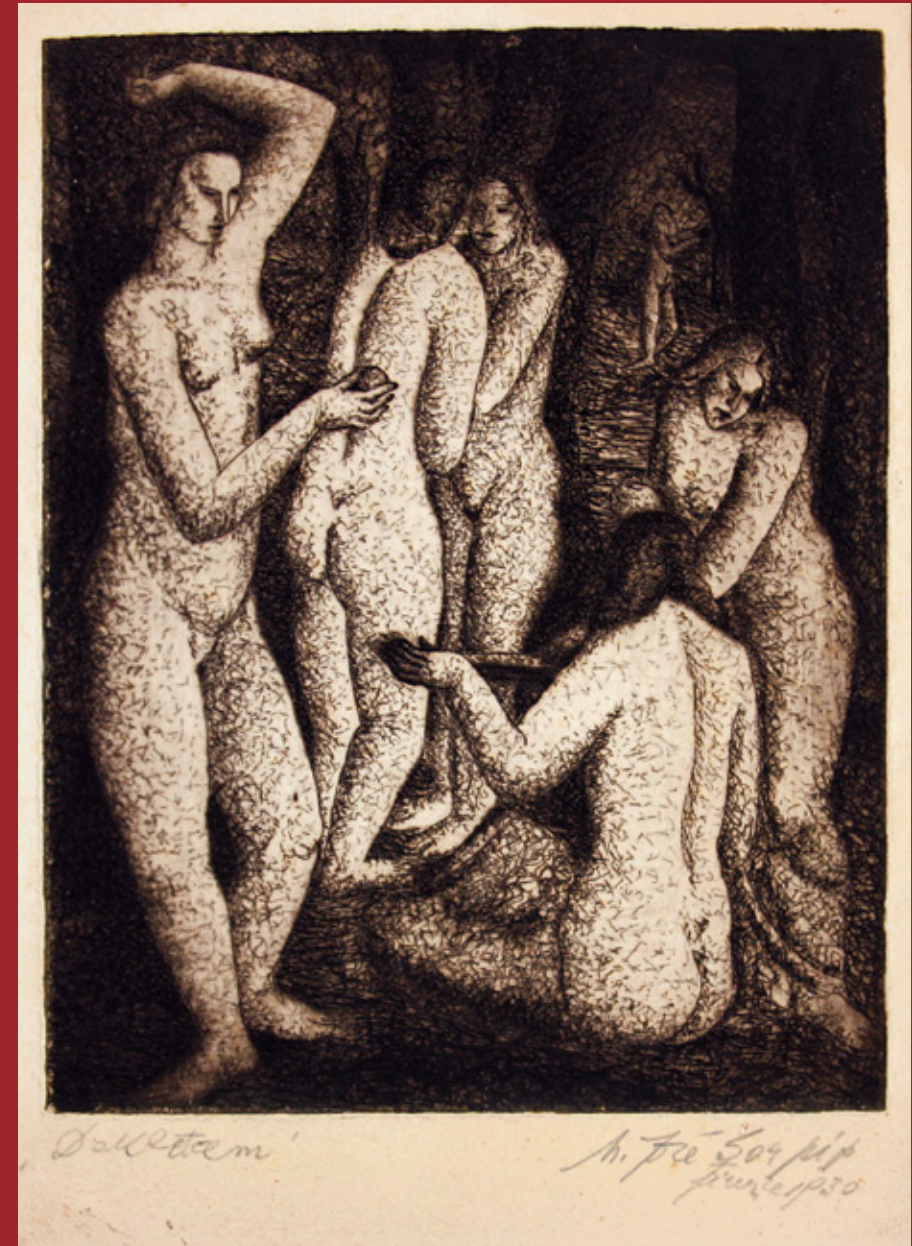
¹² Gre za Langusovo risbo iz leta 1824, ki je od leta 1900 ob stoletnici rojstva do velike razstave Portretnega slikarstva v Narodni galeriji leta 1925 veljala za Prešernov portret. Med drugim so jo v svojih mladostnih delih večkrat uporabili tudi Maleš, Gaspari, Justin idr.

¹³ Ta je krasila izdajo Prešernovih pesmi iz leta 1866. Ker jo je izdal založnik Otto Wagner, njen avtor pa je neznan, je dobila ime Wagnerjeva litografija.

OLAF GLOBOČNIK

Kam?
okrog 1940

JOŽE GORJUP

Dekletam
1930

TINE GORJUP
Prošnja
1941

ELKO JUSTIN
Ex libris dr. Rudolfa Moleta
1933

ga čela, vendar hkrati s časom, narejen kot pri preostalih vodilnih umetnikih, Jakcu in Malešu, kot portret romantično zamišljenega pesnika, z mehкими potezami oblikovan obraz, kajpada z značilno čargovskimi lasmi. Značilen je, kot rečeno, Prešeren iz februarja leta 1945, ko se je med NOB začelo tudi uradno proslavljati slovenski kulturni praznik na Prešernov smrtni dan. Narisal ga je France Mihelič. Gre za tip Prešerna po F. K. Goldensteinu, z nekoliko drastično izpeljanimi in še nekoliko strožjimi, celo mrkimi potezami, bolj Črnogorca kot Slovenca po videzu, kar je značilnost težkega obdobja ob koncu vojne in neposredno po njej.

V zbirki je kar nekaj risb, karikatur Jana Svatona – Severina, ki smo jih nekaj predstavili že na razstavi *Iz zbirke Mihe Maleša – tuji umetniki*. Upodobil ni samo Prešerna, marveč tudi njegove sodobnike v portretnih karikaturah, nekaj od teh je Maleš za objavo posodil F. Kidriču za danes že znamenit Kidričev *Prešernov album* (1949), nastajale pa so že od leta 1946. Kot češki rojak, ki je bil izrazito domoljubno usmerjen, se je posebno trudil za povezovanje češkega in slovenskega naroda, zato je poleg Prešernove podobe skicozno, s hitrimi potezami črtala, večkrat upodobil češkega največjega romantičnega pesnika ter Prešernovega sodobnika in znanca K. H. Macha. Ob njem pa še mnogo sodobnikov, s katerimi je bil Prešeren prijatelj ali znanec. Zelo ga je pritegnilo zgodovinsko dokumentirano srečanje, ko je Mácha s svojimi prijatelji potoval v Italijo in se na poti nazaj ustavil v Ljubljani (1834), kjer se je zadržal v Prešernovi družbi. Macho

je upodobil na več portretih v različnih tehnikah. Ob tem pa še njegove prijatelje in sodobnike, npr. J. E. Hilscherja (1948), Prešernovega prijatelja Jana Svatopulka Presla, znanega češkega naravoslovca, in več drugih iz češke zgodovine znanih mož. Več je v Maleševi zbirki tudi Severinovih skupinskih portretov s Prešernom; npr. kako Mácha recitira v Prešernovem krogu Kollarjevo pesem *Hči Slave* (1948), upodobil je Machovo zdravico, Machov portret v dveh pogledih (1947) in druge, ki si jih po dolgem času spet lahko ogledamo na tej razstavi.

V zbirki so prav tako dela tujih umetnikov, ki jih je Maleš pritegnil k ilustraciji Prešernovih del. Med hrvaškimi avtorji je treba omeniti Antuna Zuppo, ki je zastopan z dvema deloma, s *Pismom staršem* in ilustracijo pesmi *Pod oknom*. Eden najbolj znanih dalmatinskih grafikov se je v tehniki lesoreza, katerega nesporen mojster je bil, podobno kot v svoji grafični mapi *Temne variacije*, skušal z nekoliko drastike in ekspresionizma, bolj na severnjaški kot na mediteranski način, pokloniti našemu največjemu slovenskemu pesniku.

Od starejših umetnikov moramo omeniti Vinka Smrekarja (morda gre kar za Hinka Smrekarja, ime Vinko pojasnjuje Maleševa signatura pod sliko) in njegovo delo, Prešernov portret, ki se zgleduje še po Wagnerjevi upodobitvi. Njegov soimenjak Hinko Smrekar, velik slikar, znan kot eden naših najboljših karikaturistov in jedkih kritikov naše takratne družbe, je zastopan kar z nekaj deli. Za upodobitve Prešerna ga je Maleš navdušil že v zrelih

letih, ko ni več izžareval tistih jedkih kari-katurnih in zajedljivih potez kot nekdanj v svoji mladostni dobi. Kljub temu se tudi pri teh upodobitvah ni izneveril svojemu kritičnemu značaju. Značilna je njegova ilustracija pesmi *Pod oknom*, ko je pesnika upodobil s kapo s ščitkom. Podobno pa je izdelal poseben lesorez z naslovom *Prešeren deli fige otrokom*, za takratno zbiranje sredstev, s katerimi naj bi odkupili Prešernovo rojstno hišo. Tudi tu je Prešeren upodobljen v značilni čepici s ščitkom, okrog njega so zbrani otroci. Skupaj z originalnim lastnoročnim napisom na zadnji strani grafike pa Smrekar zbiranje denarja za odkup Prešernove rojstne hiše označi »za eno figo«; s tem se kaže izrazito kritičen značaj slikarja, ki ni bil zadovoljen z družbenimi razmerami pred drugo svetovno vojno. V to poznejšo fazo lahko postavimo prav tako lesorez pesmi *Lepa Vida*, ko se Smrekar skoraj že popolnoma odmakne od obdobja, ko je deloval v skupini Vesna, skupaj z Gasparijem, Birollo, Šantlom, Vavpotičem in drugimi. Ilustracija je dokaj romantično občutena. Upodobljena je Lepa Vida kot precej zajetno dekle, ki v mesečini gleda skozi »grajsko« okno, okrašeno zavesami, na odprto morje. V zbirki najdemo tudi risbo na temo pesmi *K slovesu* (1940), avtorja našega največjega kiparskega spomenika Prešernu, ki je nastal po vojni v Kranju, Frančiška Smerduja. Perorisba je pravo nasprotje monumentalnosti, kaže pa še na tisto njegovo intimno umetnost, ki jo je kipar znal poustvariti v svoji mali plastiki in po kateri je tudi najbolj znan. Nekoliko spominja na Malešev lirizem, vendar gre za lirizem v realističnem smislu, v slogu

skupine, ki je bila združena v klub Neodvisnih. Na njej je s preprostimi potezami upodobljena Julija, za njo je pesnik, ki je ovenčan z lovorovim vencem (*poeta laureatus*) po vzoru antične tradicije, oba pa sta obrnjena eden od drugega, čeprav v isto smer. V ospredju pred Julijo je drevo (morda mišljeno kot simbol, ki ga predstavlja drevo spoznanja v raju in sta ga nekoč okusila že Adam in Eva), vzdušje je melanholično, tematika pa je postavljena v antični čas, ne v čas Prešernovega življenja. Sledi manj znan avtor, naš prvi slikar marinist, Tržačan, slikar morja, mornarjev in pejsažev, Albert Sirk, ki pa je imel tudi smisel za ilustracijo. V zbirki je zapustil dve deli, nastali spet za obletnico pesnikovega rojstva 1940. Prvo kaže Franceta Prešerna, po vsej verjetnosti v mestu Kranju ali Ljubljani na ulici (v Kidričevem *Prešernovem albumu* je označena kot *Prešeren pred rojstno hišo*, česar pa sklenjen niz hiš ne potrjuje). Drugo je njegov linorez, *Prešernov portret* z odebeljenimi ustnicami in močno glavo, upodobljen pred nakazanim poslopjem, pred njim so zapiski in pisalo.

Sledi delo enega najpomembnejših članov skupine Neodvisnih, Maksima Sedeja. Maleš je v svojih treh knjižicah Prešernovih pesmi objavil dve njegovi ilustraciji: *Dekletom* in *Strunam*, v zbirki pa je tudi delo, ki je v *Prešernovem albumu* poimenovano *Strunam*, čeprav gre najbrž za upodobitev neke druge pesmi. Na linorezu *Dekletom* je upodobil dekle, kot Gorenjko z avbo na glavi v prvem planu, ki Prešernu kaže hrbet, ta pa sedi na klopi za njo kot grda prikazen. Druga ilustracija z imenom *Stru-*

nam kaže v ospredju pesnika v profilu, ki igra na strune, ki po diagonali grafičnega lista odmevajo skozi vso stran in seveda prečkajo tudi glavo deklice, njegove navdihovalke. Še ena ilustracija s poimenovanjem *Strunam* pa kaže pesnika, ki gleda v našo levo, v ozadju je Julija, ki ga posluša, upodobljena čez vso stran. Pesem je nakazana z vodoravnimi likovnimi elementi, brez upodobitve strun (sliko je objavil France Kidrič v *Prešernovem albumu*).

Zbirka vsebuje tudi dela naših treh znanih ustvarjalk iz poznih tridesetih let, ki so po večini ostala neobjavljena, kar popolnoma velja za Baro Remec in Eldo Piščanec, nekaj del Mire Pregelj pa je Maleš objavil v svojih treh publikacijah Prešernovih pesmi. Bara Remec je ilustrirala več Prešernovih del. Prvi dve ilustrirata pesem *Prošnja*, tretje pa ilustrira pesem *Slovo*. Na prvi ilustraciji vidimo sedečega pesnika, zazrtega v Julijin obraz, ki prekriva celo stran, na mizi je list s pisalom in črnilnikom, njene ustnice pa se dotikajo pesnikovega obraza. Delo je precej sentimentalno in kaže verjetni takratni močan Malešev vpliv, ki ga je s svojimi ilustracijami Prešernovega *Sonetnega venca* in Machovega *Maja* naredil na nekatere druge ustvarjalce. Podobna je tudi druga ilustracija *Prošnja*. Elda Piščanec je svojo poklicno pot začela v Kranju, kjer je bila pred drugo vojno profesorica risanja na gimnaziji. Na grafiki – linorezu je upodobila tektonsko premišljeno upodobljeno Prešernovo hišo v Kranju, na drugi pa Prešernov portret v značilno zanjo izdelanem slogu. Najzanimivejša in najboljša pa je mogoče

ilustracija Prešernove pesmi *Neiztrohnjeno srce*. V enostavnih črno-belih plokvah je upodobila prizor trenutka, kako grobarji odkopljejo grob, najdejo mrliča in začudeni ostrmijo, ko opazijo, da je njegovo srce povsem ohranjeno in da celo žari. Vsa dela so izdelana v realističnem, vendar moderniziranem slogu, kot ga je Elda Piščanec razvila pred vojno. Nastala pa so v času njenega službovanja v Prešernovem mestu, Kranju.

Prav tako je razvila svoj značilni likovni jezik tudi Mira Pregelj, odlična ustvarjalica in predstavnica Četrte generacije, ki je ustvarjala ob sodobnih in svežih delih tudi ilustracije. Verjetno prav na Malešev željo tudi več del na temo Prešernovih pesmi, razumljivo, da precej svobodno: *Dekletam* z upodobitvijo dveh fovistično podanih, v praznjo sodobno meščansko nošo oblečenih deklic, drugo delo, z enakim imenom, kaže eno samo lepo dekle in ilustrira pesem *Strunam*. V pesmi *Pod oknom* je Pregljeva upodobila pevca kot Orfeja, ki igra na svoj inštrument, medtem kot je pri drugih ilustracijah naslov pesmi bil lahko samo poljuben in bi lahko predstavljala marsikaj. Ena predstavlja njegovo poezijo zgolj in samo z rožicami, cveticami kot simbolnim cvetličnim šopkom (*Rožce poezije*), druga fanta z violino, tretja pa dekle ob vinski trti, vse pa so naslovljene kot Ukazi.

Na razstavi je tudi delo enega naših največjih likovnih umetnikov Marija Preglja, in sicer ilustracija *Kam?*, ki ga kaže kot izjemno energičnega, pred vojno še na ekspresionizem severne smeri usmerjenega slikarja.

Še dva umetnika Četrte generacije, ki jo je Miha Maleš sam ustanovil, sta prispevala svoja dela za Maleševe publikacije. Prvi, France Pavlovec, naš odlični barvni kolorist in pejsažist postimpresionistične tradicije, je zastopan z zanimivim risarskim delom, poimenovanim kar *Dekletom*. Na njem se je prav risarsko izživel. Upodobil je tako rekoč žanrski, vaški prizor dveh deklet, ki nosita na glavi in v rokah bremena jerbasa, bodisi vedra vode ali kaj podobnega, torej motiv, na katerem ni nič posebno poetičnega. Upodobitev je uporabil za svojo lastno predstavitev in se sploh več ne drži samega motiva pesmi. Podobno bi lahko rekli tudi za nekatere druge upodobitve tega časa, tudi tiste izpod rok Maleša, ki je nekatere postavil v sodobno življenje in mu je bil motiv pesmi samo pretveza ali izgovor za upodobitev svojega motiva po lastni meri; kar so mu kritiki na čelu s Francetom Mesesnelom, ali poznejši, zelo očitali.

Drugi veliki član Četrte generacije, Malešev prijatelj Nikolaj Pirnat, pa je bil že po naravi in svoji službi izvrsten ilustrator (ilustrator časnika Jutro). Odlično je ilustriral in predstavil samotnega pesnika, kako koraka zamišljen z rokama na hrbtu v dolgem plašču, v subtilni in precizni risbi. Drugo delo je ilustracija pesmi *Ukazi* iz leta 1940. Ob nekem zidu stoji Julija, ki je obrnjena proč od Prešerna, ta pa stoji za njo. Ta ilustracija spominja tudi na Olafa Globočnika.

Prav tako dober risar in grafik, ki je ustvarjal pred vojno še docela v realističnem slogu, je bil Riko Debenjak. Za-

stopan je z odličnim risarskim delom kot ilustracijo pesmi *Prošnja* (verjetno gre za pesem *Ukazi*), nastalem že leta 1941. V njej na resnično ilustrativno nazorski, vendarle podobno kot Jakac, romantični način gledalcu predoči vsebino pesmi, za katero seveda predpostavlja, da jo gledalec ilustracije dobro pozna. Narejena je v enaki realistično-romantični maniri kot, denimo, ilustracije za mladostno knjigo Emilijana Cevca *Preproste stvari*.

Manj znan javnosti je slikar Mirko Lebez. Potem ko se je udeležil NOB, je po vojni leta 1945 upodobil Prešerna v znani maniri »črnega« Prešerna po Goldensteinu in Miheliču, pesnika z zamračenim pogledom v ospredju, v ozadju pa vidimo njegovo dekle muzo, kot nekakšno vrtnarico, v resnici pa je to smrt, ki z mečem stoji na odsekani glavi.

Premalo znana slikarka Marica Küpfer iz Maribora, diplomantka zagrebške akademije, se je pri upodabljanju Prešernove pesmi tako v kompozicijski kot tehnični izdelavi naslonila še na secesijo. V nekakem polloku je v središču sončnega sija upodobila pesnika, v ospredje pa je postavila v loku sklonjeno dekle, ki trga rože.

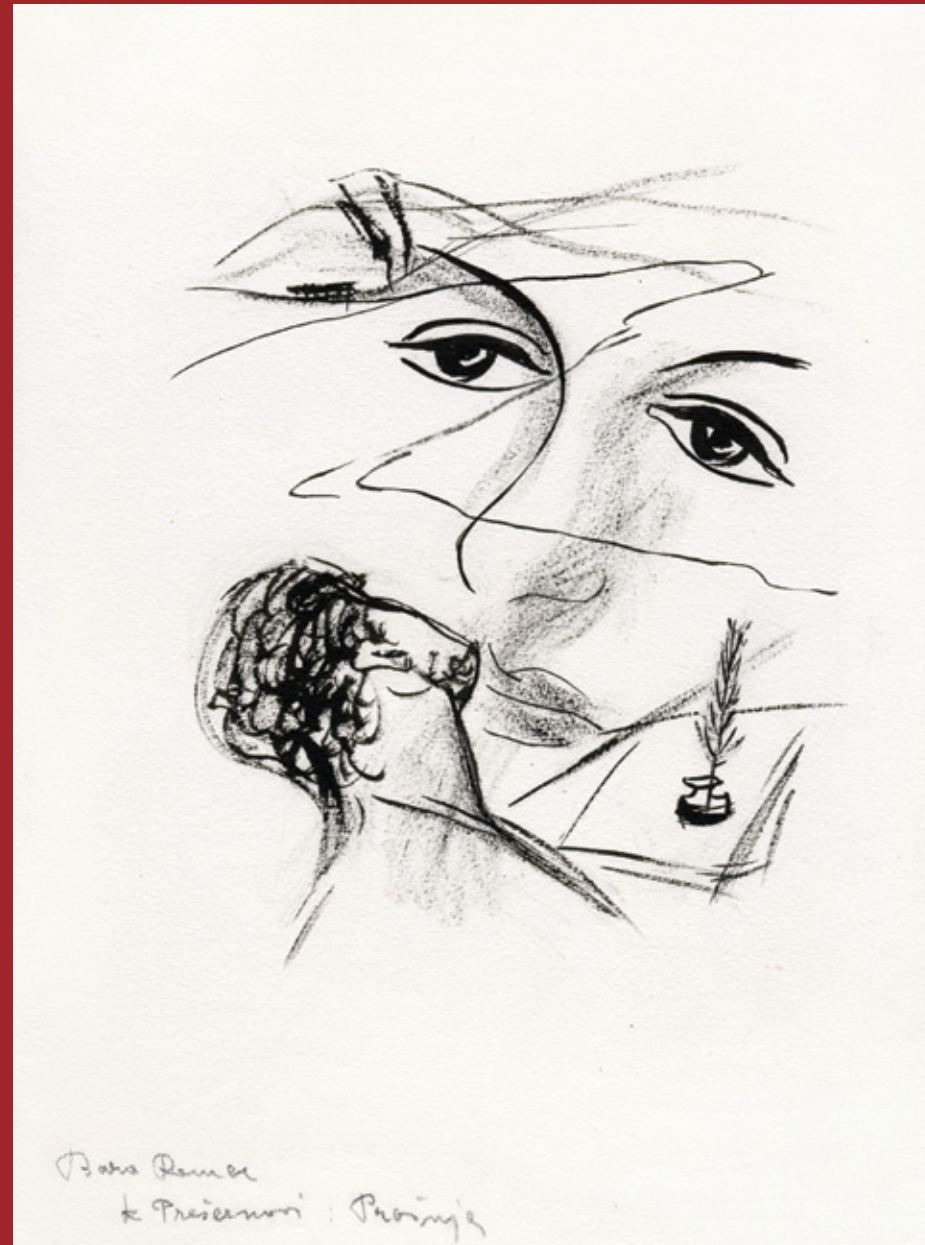
Maksim Gaspari je zastopan samo z risano inicialko za izdajo *Poezij*. V ilustraciji črke P je upodobil portret Prešerna v maniri t. i. Langusovega portreta, torej v profilu, na ovalnem delu levo pa Julijo. Bil je eden glavnih ilustratorjev Prešerna, med drugim ga je k temu navajal že kamniški živinozdravnik in mecen dr. Josip N. Sadnikar.

MIRKO LEBEZ
Prešeren

MARIJ PREGELJ
Ilustracija Prešernove pesmi Kam?

BARA REMEC
Ilustracija Prešernove pesmi Prošnja

MAKSIM SEDEJ
Strunam

Lojze Dolinar eden naših najodličnejših kiparjev, ki je tudi v svojih kiparskih delih upodabljal Prešerna in njegove pesmi, je tu zastopan s plakatom za povojno proslavo ob slovenskem kulturnem prazniku Društva Franceta Rozmana v Beogradu, kjer je takrat živel.

Z nekaj deli je na razstavi zastopan tudi Avgust Černigoj. Ta veliki slikar, likovni revolucionar, v svoji mladostni dobi znan kot konstruktivist, se je v tridesetih letih prilagodil našim umirjenim osrednjeslovenskim razmeram. Prešernove motive pa je kot človek Mediterana obogatil z antično tradicijo. Na ilustraciji *Sonetje* je upodobljen pesnik – laureat z lovorjevim vencem, ob njem pa dekle. Vse je postavljeno v antiko in veličastno preprostost Mediterana. Druga njegova ilustracija je upodobitev pesmi *Strunam*, na kateri vidimo Prešerna, ki igra na antično liro, in dekle – ženski akt, ki se obrača proč od njega, v ozadju levo pa antične elemente, korintske stebre.

Med dragocenostmi, ki so se ohranile po zaslugi po rodu sicer primorskega rojaka slikarja Viktorja Cotiča, delujočega pa v Mariboru, je portret pesnika, ki naj bi bil posnet po tistem, uničenem ob požigu Narodnega doma v Trstu. Kot zaveden rojak ga je ohranil v svojem spominu vsaj v svoji grafiki, kar kaže Malešev napis na njej.

Ne smemo pozabiti na dela kamniškega rojaka in Maleševega prijatelja Staneta Cudermana. Na enem vidimo zanimivo upodobitev pesmi *Dekletom* (pesmi Maleš ni objavil v svoji knjižici z enakim

imenom), drugo pa je ilustracija pesmi *Nezakonska mati*. Prvo je izdelano v tehniki nežne monotipije, še v slogu secesije, tudi v barvnem smislu. Jedkanica *Nezakonska mati* pa se prav tako naslanja na motiv in izraz dunajske ali druge secesije. Na njej vidimo doječo mater z otrokom in moža, ki se obrača proč od nje. Obe deli je Cuderman izdelal še v času svojega praškega študija.

Znamenita in v slovenski javni zavesti je verjetno tudi zaradi objav v publikacijah ostala upodobitev pesnika, doktorja Prešerna, ki jo je izdelal kamniški rojak, slikar Anton Koželj (1912?). Izhaja iz Wagnerjevega tipa podobe, vendar jo je avtor v skladu s časom in osebnim okusom posodobil ter ji dal nekatere nove značilnosti, nekoliko večji kontrast in lastni pečat. To mu ni bilo pretežko, saj je bil eden naših najboljših risarjev in ilustratorjev, ki še čaka na dokončno ovrednotenje.

V generacijo tridesetih let sodi tudi mariborski slikar Ivan Kos. V Maleševi zbirki je veliko njegovih del, med njimi tudi njegov *Portret Prešerna*. Kot drugi je tudi on prispeval Prešernu poseben in svojski obrazni tip, ki je sedaj občutno ožji in nekoliko nenavaden, bolj predstavlja kakšnega sodobnika tridesetih let kot človeka iz časa bidermajerja.

Med naše odlične ilustratorje smemo prišteti še Elka Justina, ki je bil navdušen raziskovalec in ilustrator Prešernovega življenja, sicer pa odličen risar in Malešev prijatelj. Njegov je *Exlibris za dr. Rudolfa Moleta*, brata znanega sloven-

skega umetnostnega zgodovinarja Voje-slava Moleta. Ker je bil Rudolf Mole tudi slavist in prešernoslovec, si je za svoj ekslibris izbral Prešernovo podobo. Justin je upodobil Prešerna v Kranju, v profilu, zamišljenega do kolen, v levici drži sprehajalno palico in cilinder. Druga Justinova podoba v zbirki je Prešernov portret, narejen kot relief v tondu ali oblikovan kot realistični relief z neke vrste avreolo ali svetniškim sijem, kot bi bil narejen za kakšen kovanec ali relief.

Vsekakor moramo omeniti še našega do sedaj najbolj uveljavljenega in najbolj znanega slovenskega slikarja Zorana Mušiča, ki je bil tudi dober Malešev prijatelj. V zapuščini se je našlo nekaj njegovih skic in risb, ki kažejo, da se je tudi ta velikan evropske umetnosti, verjetno na Maleševo željo, leta 1939 ali 1940 spoprijemal z upodobitvijo Prešerna. Na eni je upodobil Prešerna, kako sedi v fotelju, kakor da bi poziral slikarju. S tem se verjetno navezuje tudi na nekatere druge upodobitve Prešernovega portreta, morda na Jakca in druge. Mušič si je konec koncev zamislil, da sedi pred njim živ poet, ki mu pozira, čeprav se je, kot vemo, Prešeren vsakemu slikarju izmaknil zaradi skromnosti ali zaradi drugih razlogov. Že to kaže na Mušičevo zanimivo razmišljanje, da je on sam njegov portretist. Nastala naj bi samo kot priložnostna risba, brez takrat moderne kakršne koli romantične sentimentalnosti; na glavni je omenjeni Prešeren v fotelju, ohranjeni pa sta tudi dve skici Prešernovega obraza. Po mnenju Gojka Zupana,¹⁴ avtorja razstave njegovih risb, je Mušičeva risba, tako kot največ del iz

Maleševe zbirke, iz leta 1940. Pravilno sklepa, da je nastala na Maleševo željo, in dodaja zanimive ugotovitve, da drža dlani in poteze kažejo na podobnosti z njegovimi poznejšimi, šestdeset let starejšimi avtoportreti.

Med člane skupine Vesna lahko uvrstimo tudi kamniškega rojaka Ivana Vavpotiča. Tudi on je velikokrat upodobil kaj iz Prešernovega življenja. V zbirki imamo upodobitev Prešerna v Kranju, ki je izdelan v risbi, ki je imenovana tudi *Doktor fig*. Da gre za mesto Kranj, kaže hiša v ozadju z vogelnim pomolom¹⁵ in nekoliko nižje stare hiše, kot so bile v baročni Ljubljani. Z njo se tako kot običajno Vavpotič izkazuje kot dober risar, ki je znal podoživeti in se vživeti v različne naloge svojega poklica, posebno v portret in ilustracijo.

H generaciji tridesetih let prištevamo prav tako slikarja Rajka Šubica, Maleševega sodobnika in prijatelja. Upodobil je Prešerna s cvetlico v desnici, ki pa kot na Gasparijevih delih ni etnografsko preočiten gorenjski nagelj, marveč spomladanska cvetlica, verjetno kakšna od tistih, ki cvetijo ob veliki noči (prim. Trnovo, kraj nesrečnega spomina in pesnikovo srečanje z Julijo v cerkvi na veliko soboto). S tem je obogatil Prešernovo ikonografijo.

Znano in večkrat publicirano je grafično delo Saše Šantla iz leta 1942, ki prikazuje Prešerna nekje na hribu (Rožniku) nad Ljubljano, ki jo lahko vidimo kot veduto. Nad njim v »onstranski gloriiji« vidimo v nebesa vpeto podobo, portret doprsne Primicove Julije. Zanimivo je, kot trdijo

¹⁴ Glej op. 6, Gojko Zupan, Zoran Mušič, Iz slovenskih zasebnih zbirk 3. Risbe (1931–1998), katalog razstave Galerija Zala, Ljubljana februar-marec 2009.

¹⁵ Glede na risbo Ivana Vavpotiča Prešeren v Kranju lahko prim. fotografijo v delu Josip Žontar, Zgodovina mesta Kranja, Kranj 1939, sl. 77, na kateri je upodobljena ulica s staro hišo št. 31 na Bleiweisovi ulici. To je hiša s pomolom na dveh lokih. O tej hiši piše Žontar v poglavju Meščanske hiše, str. 389. To je bila državna mitniška hiša, ki se omenja že od leta 1527.

raziskovalci Prešernove ikonografije, da se Julija, resnici na ljubo, ni našla velikokrat upodobljena skupaj s Prešernom. To je lepa, še po romantiki zgledovana podoba, nastala tik pred vojno. Kljub pozni slikarjevi starosti kaže izjemno tehnično dovršenost.

Pri Maleševi zbirki gotovo ne moremo mimo del Gabrijela Stupice, ki bi ga lahko označili med tistimi, ki je s samimi slikarskimi sredstvi, najboljše in precej neilustrativno zajel Prešernovega duha in je eden redkih, ki je v zbirki z ustrežno močjo lahko konkuriral našemu največjemu poetu. Stupici je uspelo v štirih delih likovno ponotranjiti Prešernovo občutje dveh pesmi: *Kam?* in *Ukazi*. Za vsako je naredil dve različici. V berlinski listov se pred nami lušči psihološko poglobljen odnos pesnika in Julije. Nastale so leta 1940, ko je slikar sicer bil še precej zasidran, vsaj v oljnih delih, v barvnem realizmu. Ohranjena so kar štiri dela. Dve pesmi sta naslovljeni s signaturami *Kam?* in *Kam? II*. Obe kažeta prizor med pesnikovo muzo in pesnikom intimno in s skrajno skopimi likovnimi sredstvi. Prevladujeta belina in temina, ki obenem kontrastira tudi med temnim Prešernom in svetlo postavo Julije in je torej kot taka tudi splošna upodobitev ženskega in moškega elementa, ki sta si po naravi v svojem bistvu popolnoma nasprotna. Pesnik in muza sta obrnjena vsaksebi. Na drugi sliki pa vidimo pesnika v skicozno nakazani silhueti, v opotekajoči se drži, s sprehajalno palico v roki. Na naslednjih dveh ga vidimo, kako se skuša približati svoji muzi, objemaje jo čez pas.

Ni znano, zakaj naš največji pesnik nikoli ni sedel pred kakšnega slikarja, da bi še za časa življenja ohranil svojo živo podobo zanamcem. Danes, ko je vizualna podoba skoraj nepogrešljivi del vsakdanjosti, se to zdi skoraj nerazumljivo. Gotovo pa so temu botrovali tudi Prešernovi osebni razlogi, njegov značaj, takratna politika, ali še bolj verjetno nezadovoljstvo s kakovostjo takratnih slikarjev portretistov. Saj ga še Goldensteinova podoba, ki je nastala po spominu, eno leto po pesnikovi smrti, ni dobro predstavila. Prav zato in tudi zato pa smo Slovenci še bolj iskali »pravo« Prešernovo podobo, in sicer izpod rok slikarjev različnih kvalitet, različnih likovnih smeri, in včasih samo za potrebe svoje lastne radovednosti in mitologije; posebno zaradi narodne ogroženosti med vojnama.

Po vojni (1945) smo dan njegove smrti, kot pri nekakšnem slovenskem svetniku, izbrali za slovenski kulturni praznik. V Maleševi zbirki se je ohranilo toliko del, da, kot smo pred desetimi leti upravičeno zapisali, velja Maleš med slikarji za tistega, ki je tudi največkrat upodabljal Prešerna ali njegova dela. Velja pa tudi resnica, da je bil Maleš ena od tistih osebnosti našega kulturnega življenja, ki je zbral velik del upodobitev o tej tematiki, domačih in tujih slikarjev; povrhu vsega pa je s svojimi sredstvi izdajal v ta namen publikacije. Tudi ta razstava, ki je z upodobitvami našega največjega pesnika dodobra zapolnila njegovo galerijo, to potrjuje.

NAMESTO SKLEPA

V tretjem in zadnjem delu razstave iz Maleševe zbirke smo se sprehodili med portreti in upodobitvami naših in tujih slikarjev, grafikov in risarjev, ki so upodabljali našega največjega pesnika dr. Franceta Prešerna.

V tako popolni obliki dela o tej temi javnosti še nikoli niso bila v celoti predstavljena. Na razstavi lahko vidimo več kot sto del različnih avtorjev, tistih zelo znanih, Maleševih kolegov in prijateljev ali sopotnikov, pa tudi nekatera dela, ki jih je Maleš v svoji zbirateljski vnemi zbiral zaradi različnih razlogov. Nazadnje prav za Prešernov album, ki je nastal kmalu po vojni na pobudo znanega literarnega zgodovinarja Franceta Kidriča. Že od svoje ustvarjalne mladosti pa je Maleš kot likovnik želel podoživeti svet poezije in podob slovenskega mitskega junaka Prešerna, upodabljanje pesnikove izgubljene podobe ali njegovih del. Čeprav zaradi prostorske omejitve med različnimi ustvarjalci na tej razstavi ne vidimo Maleša samega, smo prepričani, da toliko del brez njegovega prizadevanja

nikoli ne bi mogli zbrati in upravičeno lahko tudi rečemo, da je med našimi likovniki prav on Prešerna največ upodabljal. To njegovo dejavnost smo spoznali pred desetimi leti, ko je vseh pet sob njegove galerije v Kamniku napolnila njegova lastna ustvarjalnost o tej temi. Na tej razstavi smo k sodelovanju povabili njegove prijatelje, znance in vse, ki so bili podobnih misli in nazorov, da so k tej paradni temi slovenske ikonografije z enim, dvema ali več deli dodali svoj prispevek, ki naj obenem kaže na Malešovo veliko dejavnost v slovenski kulturi. Po drugi strani pa naj bera, ki je pred našimi očmi, po svoje počasti našega največjega poeta, misleca, brez katerega si ne moremo predstavljati slovenske identitete, dr. Franceta Prešerna.

KRATKE BIOGRAFSKE OZNAKE UMETNIKOV

V teh kratkih orisih življenja in dela smo bralcu skušali posredovati nekaj osnovnih podatkov o umetnikih. Ker so nekateri umetniki zelo znani, drugi pa komaj, seveda daljše besedilo ne pomeni, da je umetnik po svojih delih ali pomenu zaslužnejši kot tisti, o katerem skoraj nismo našli podatkov. Pri nekaterih, žal, nismo našli niti osnovnih zaznamkov.

ZORAN MUŠIČ
Portret Franceta Prešerna
1940

VIKTOR
COTIČ

(1885–1955)

Slikar in grafik. Rojen v Trstu, umrl v Ljubljani. Po študiju na dunajski akademiji je služboval v Zadru, nato v Mariboru, in tu je začel prirejati prve kolektivne razstave (Klub Grohar). Še pred 2. svetovno vojno se je preselil v Ljubljano. Olja, akvarele, risbe in grafiko, predvsem pa ilustracije in krajine, ki jih je ustvaril pred tem, vsebujejo značilne poteze secesijsko navdahnjenega impresionizma in izrazito risarske stilizacije oblik. Značilni so lesorezi z mariborsko krajinsko motiviko. Podobno kot Franke in Šmitek se je tudi Cotič popolnoma posvetil ribištvu. Ker je rad zahajal v naravo, je nazadnje delal predvsem v akvarelni tehniki. V nekaterih delih je mogoče spoznati vpliv Groharjeve pointilistične tehnike, drugje so opazni vplivi ekspresionizma (olje *Kamnica*).

STANE
CUDERMAN

(1895–1946)

Mladostni sopotnik in rojak Mihe Maleša. V mladosti se je ukvarjal tudi z grafiko, ki ima ekspresionistični značaj z vplivom secesije. Bil je odličen portretist in slikar fantastično-realističnih prizorov. Po preselitvi v Kamnik v tridesetih letih se je preživiljal v glavnem s portretiranjem. Med drugim je poslikal frančiškansko cerkev v Kamniku. Tragično je umrl v soteski Predaselj, blizu Kamniške Bistrice.

IVAN
ČARGO

(1898–1958)

Rojen v Tolminu, umrl v Ljubljani. Komaj 17-letnega so ga poslali na fronto. Slikarstvo je študiral v Rimu in Firencah, počitnice pa je preživiljal v Gorici v krogu slovenskih in italijanskih umetnikov in intelektualcev. Med letoma 1927 in 1930 je živel v Ljubljani ter z ilustracijami, karikaturο in s pisano besedo spremljal ljubljansko gledališko življenje. Bil je dober prijatelj Mihe Maleša. Ob prvi večji razstavi po Čargovi smrti je Maleš zapisal svoje spomine nanj v razstavnem katalogu (Nova Gorica, Goriški muzej, 1981). Čargo je bil med sodelavci avantgardne revije *Tank*. V letih 1930–37 je živel v Beogradu, nato spet v Ljubljani. Med 2. svetovno vojno je bil v partizanih, nato se je vključil v likovno življenje, vendar se je razočaran umaknil in živel boemsko, odmaknjeno. Ukvarjal se je s slikarstvom, risbo in karikaturο, scenografijo in pisanjem. Tako kot pri Venu Pilonu in Avgustu Černigoju ima tudi Čargovo zgodnje delo trajno mesto v slovenski likovni zgodovini. Omeniti je treba zlasti Čargovo portretno dejavnost in borbeno socialno vsebino. Na prvi razstavi umetnikov v Furlaniji je imel Čargo največ portretov opernih pevcev, skladateljev in priljubljenih filmskih igralcev (Kogoja, Bravničarja, Ukmarja, Betetta), zraven pa v olju idrijske rudarje, ženske akte, snemanje s križa itd. Kubistično poenostavljene oblike so prikazale Čarga kot risarja z izredno izrazno močjo. (npr. portreti Peruška, Konrada Veitha itd.).

AVGUST
ČERNIGOJ

(1898–1985)

Slikar in grafik, predvsem konstruktivist, se je rodil v Trstu, tu je obiskoval umetnoobrtno šolo, študiral pa je na akademiji v Bologni. V letih 1920–21 je bil profesor risanja na gimnaziji v Postojni. Pomembno vlogo v njegovi ustvarjalnosti je imelo bivanje v Weimarju na Bauhausu leta 1924, nato je učil na ljubljanski srednji tehnični šoli. Tu je z razstavo leta 1924 prišel v spor s takratno vlado, tako da je moral zapustiti Ljubljano in oditi v Trst. Tam je organiziral umetnostno šolo, učni program je navezoval na Bauhausove tečaje. Kljub temu, da se je preselil v Trst, je še vedno rad zahajal v Ljubljano in se družil z enako mislečimi umetniki, kot sta bila Srečko Kosovel in Ferdo Delak, ter seveda z Miho Malešem. Iz tega časa je v Maleševi zbirki precej Černigojevih del. Černigoj je sodeloval tudi v revijah *Naš glas* in *Tank*. Leta 1927 se je dokončno preselil v Trst. V tridesetih letih se je ukvarjal z dekoracijo čezoceanskih ladij, med 2. svetovno vojno pa je v tehniki fresko poslikal nekatere cerkve na Primorskem (Drežnica, Grahovo ob Bači, Knežak). Leta 1946 je poučeval na državni gimnaziji v Trstu. V petdesetih letih se je spet izražal v grafiki, predvsem v jedkanici, suhi igli in gravuri. Ustvarjalen in zagnan je bil še v poznih letih. Bil je večni raziskovalec, tako v materialih kot v izražanju. Leta 1976 je prejel Prešernovo nagrado. Njegova dela so ohranjena v galeriji v Lipici pri Sežani.

RIKO
DEBENJAK

(1908–1987)

Slovenski slikar in grafik. Šolal se je v Beogradu, kjer je leta 1937 končal Umetniško šolo in nato še višji akademski tečaj slikarstva. Na številnih potovanjih po Evropi se je izpopolnjeval tudi v ilustraciji, pozneje pa v grafiki. Bil je eden vodilnih predstavnikov ljubljanske grafične šole. Od prvih znanih motivov Kraševk je razvil motive v abstraktne motive *Drevesne skorje*, *Magične dimenzije*. Sodeloval je na vseh pomembnejših razstavah grafike doma in v sosednjih državah, pa tudi v tujini. Debenjak je ostal eden od stebrov ljubljanske grafične šole, izjemno marljiv delavec, poznavalec tehnik in posebno sti tiskanja, raziskovalec možnosti izrazov v grafikah. Manjšo zbirko njegovih del, predvsem grafik, hranijo v galeriji v rojstnem Kanalu. Ob vходу v galerijo so 22. februarja 2008 odkrili portretno glavo umetnika (delo kiparja Mirsada Begića).

LOJZE
DOLINAR

(1893–1970)

Lojze Dolinar je eden največjih slovenskih kiparjev 20. stoletja. Rodil se je v Ljubljani, umrl pa v lčičih pri Opatiji. Vse do 1. svetovne vojne in še po njej se pri nas ni mogel uveljaviti, zato se je izselil v ZDA. Naročila za arhitekturno plastiko so ga leta 1931 pripeljala v Beograd. V obdobju med obema vojnama je bil med najbolj zaposlenimi kiparji. Omembe vredni so nagrobni spomenik Janeza Evangelista Kreka, dva konjeniška spomenika v Ljubljani in spomenik padlim v Skopju. Leta 1946 je bil imenovan za izrednega, leta 1949 pa za rednega profesorja na beograjski likovni akademiji. Z Malešem sta bila prijatelja, kar kaže tudi korespondenca. Leta 1953 je bil izvoljen za dopisnega, leta 1970 pa za rednega člana SAZU. Njegov ustvarjalni opus je izreden in kljub retrospektivni razstavi, ki jo je leta 1958 pripravila Moderna galerija v Ljubljani, še ni bil v celoti predstavljen javnosti. Risal je tako rekoč nenehno in za sprotne skice uporabljal različno podlago. Dve izmed njih sta skica za konjeniški spomenik, ohranjena v Maleševi zapuščini (objavljena tudi v Umetnosti), in dopisnica iz Beograda. V letih 1939–40 je bil v odboru za postavitve spomenika kralju Aleksandru v Ljubljani tudi Miha Maleš in odbor se je odločil za realizacijo drugonagrajenega Dolinarjevega osnutka. Bronasti konjeniški spomenik z reliefoma vojne in miru na podstavku, ki ga je načrtoval arhitekt Herman Hus, so slovesno odkrili 6. 9. 1940. Na svojem mestu v parku Zvezda

LUDOVÍT
FULLA

/tudi Ludo/ (1902–1980)

MIKULÁŠ
GALANDA

(1895–1938)

pa ni stal več kot sedem mesecev, okupacijske italijanske vojne oblasti so ga kmalu odstranile. Dolinar je okupacijo preživel v Beogradu in se pridružil ilegalnemu delu. Sin Sašo je odšel v partizane. Nemci so leta 1944 zasegli njegovo hišo, prodali inventar in uničili vse, češar Dolinarjevim ni uspelo rešiti. Nato je živel pri prijateljih in šele mesec dni po osvoboditvi, ko so iz ateljeja izselili partizanske obrtne delavnice, so se Dolinarjevi lahko vrnili na svoj dom. Ustvaril je tudi celo vrsto grafik. Za svojo grafično pripoved je izbiral gradivo, ki ga je imel pri roki. V posebej preparirane mavčne plošče je s svojimi kiparskimi dleti vrezal matrico, jo premazal z barvo in odtiskoval sprva figuralne motive istrskih žena, biblijske prizore, omizja z obilico figur in pustne običaje. Razstavljal je malo. Za razstavo v Mestni galeriji v Ljubljani je leta 1968 prejel Prešernovo nagrado. Druga Dolinarjeva retrospektiva je bila v Ljubljani leta 1996 v Moderni galeriji.

Bil je slovaški slikar, grafik, ilustrator, scenarist in učitelj, eden najpomembnejših slovaških likovnih umetnikov 20. stoletja. Fullov opus je predvsem pomemben za razvoj slovaškega modernizma. Njegov osebni slog je značilen po poeziji v sliki, ki se izraža s površino in dekorativnostjo, s sintezo racionalizma in čustvenosti, v briljantnem kolorizmu in poznavanju ljudske umetnosti. Izhaja predvsem iz praškega modernizma, V. Kandinskega, M. Chagala, P. Kleeja in P. Picassa. Na začetku tridesetih let je skupaj s prijateljem M. Galandom objavil manifest, s katerim prekinja s prakso starejših umetnikov. Razstavljal je v Pragi, Žilinu, Bratislavi, Varšavi, Košicah. Poleg Galande spada med najuglednejše sodobne slovaške slikarje in grafike. V nasprotju z Galando, ki je bil izrazit lirični pesnik v liniji in kompoziciji, je za Fullo značilno široko epično pojmovanje, tesno naslonjeno na tradicionalno slovaško folkloro. Že med vojnama je prejel več mednarodnih nagrad (v Parizu in Milanu). Leta 1969 je daroval številna dela za galerijo v Ružomberku, ki nosi njegovo ime. Z Malešem je bil povezan pred in po drugi vojni. Za Maleševo edicijo o Prešernu je ilustriral Prešernove pesmi.

Slovaški slikar, grafik in ilustrator. Sodi med najznačilnejše predstavnike slovaške moderne umetnosti. Pokopan je na nacionalnem pokopališču v mestu Martinu. Po končani gimnaziji je leta 1914 začel študirati slikarstvo na Akademiji likovnih umetnosti v Budimpešti. Zaradi vojne je moral študij za dve leti prekiniti. Leta 1922 je odšel v Prago in začel študirati na Umetniški šoli, nato pa se je po letu dni vpisal na praško akademijo likovnih umetnosti in študiral pri profesorju A. Brömseju. Po njegovi smrti pa pri A. Thieleju. Že tu se je spoprijateljil tudi z Miho Malešem in drugimi umetniki. Po končanem študiju je Galanda deloval kot učitelj na srednji šoli v Bratislavi. Leta 1933 pa je postal redni profesor na šoli za Umetno obrt. Na začetku tridesetih let je stopil pred javnost skupaj s prijateljem L. Fullo z Manifestom, s katerim je izrazil mnenje, da je treba končati s stariimi metodami in manirami ter pripraviti prostor za nove postopke in sredstva, ki ustrezajo sodobnemu človeku 20. stoletja. Umrl je nagle smrti leta 1938. Leta 1978 so njegove posmrtno ostanke iz Turčianskih Teplic prepeljali na nacionalno pokopališče v Martin. Njegova rojstna hiša je od leta 1991 spremenjena v galerijo, ki nosi njegovo ime. V njej so razstavljena njegova dela. Razstavljal je po nekdanji Češkoslovaški pa tudi v New Yorku in v Moskvi. Na svetovni razstavi v Parizu je leta 1937 dobil srebrno medaljo za knjižno grafiko in ilustracijo. Na izredno povezanost z M. Malešem

MAKSIM
GASPARI

(1883–1980)

OLAF
GLOBOČNIK

(1904–1991)

kažejo tudi korespondenca in več zapisov v Maleševi *Umetnosti* (npr. 9–10, leta1938, 2. letnik, str. 138, objavljeni risbi Mikulaša Galande *Pastir* in *Voda*, na str. 141 pa olje *Sen*; na str. 156 je objavljen članek F. Šijanca Galanda, Maleš in Mušič ob razstavi v Ljubljani leta 1938; v reviji, št. 11–12, na str. 172, iz leta 1938 je objavljen tudi nekrolog za Mikulašem Galando, ki ga je napisal Miha Maleš).

Slikar, grafik in ilustrator. Najbolj znan član skupine Vesna. Njegov talent je odkril Josip N. Sadnikar v Kamniku, kjer je bil Gaspari trgovski pomočnik. Napotil ga je na študij na dunajsko akademijo in ga vseskozi podpiral. Vse do leta 1918 je imel Gaspari pri Sadnikarju tudi atelje. Nato se je preselil na ženin dom v Ziljsko dolino na Koroško in sodeloval pri propagandnem delu za plebiscit. Pozneje je živel v Ljubljani, poučeval je risanje, bil je restavrator v Etnografskem muzeju. Leta 1952 je prejel Prešernovo nagrado, leta 1972 pa je postal redni član SAZU. Njegova umetnost je zrasla iz dunajske secesije, programa Vesnanov in Sadnikarjevih pobud. Kmalu je našel svoj likovni izraz, prilagojen ljudski umetnosti. Ker je ljubezen do vsebine prevladala nad likovnimi problemi, se je rad ukvarjal tudi z ilustriranjem in seveda karikaturο. Domiselno je karikirал ljudi in dogodke in jim tako vtisnil zares dokumentarno vrednost. Te duhovite glose kulturnih in političnih situacij in osebnosti so včasih ekspresivno poudarjene, izhajale pa so v različnih listih in časopisih. Večji del karikatur je narisal po naročilu, vendar se ni oziral na politično ozadje in strankarsko pripadnost naročnika. Bil je vsestransko razgledan, pisal je tudi pesmi in strokovne članke. Je med najbolj zastopanimi avtorji v Maleševi zbirki. Malešu je bil vzornik in dober prijatelj. Na to kaže tudi bogata korespondenca, saj sta si dopisovala vse do zadnjih let njegovega dolgega in bogatega življenja.

Šolal se je v Zagrebu. V njegovi mladostni dobi prevladujejo dela v slogu t. i. nove stvarnosti. V Maleševi zbirki je ohranjenih kar nekaj del iz njegove mladosti. Slikar, ki je skupaj z Malešem, Pregljevo, Pavlovcem, Pirnatom in Mežanom pripadal Četrtri generaciji, je večji del življenja preživel v Zagrebu. V osemdesetih letih je bil prvič predstavljen slovenski javnosti v ljubljanski Mestni galeriji.

FRANCE GODEC

(1910–1997)

Kipar in slikar. Po obrtni šoli v Ljubljani se je vpisal na zagrebško akademijo, kjer je študiral slikarstvo, v kiparstvu pa se je izpolnjeval v Ljubljani pri kiparjih Ivanu Zajcu in Francetu Goršetu. Ob vseh drugih različnih slikarskih motivih je znan tudi kot slikar gora.

JOŽE GORJUP

(1907–1932)

Slikar in kipar, rojen v Kostanjevici na Krki. Kiparstvo je študiral na zagrebški akademiji ter študij nadaljeval v Firencah. Zatem se je leta 1930 vrnil v Kostanjevico. Nanj so vplivali Ivan Meštrovič, florentinska akademija in moderni slikarji Cézanne, Matisse, Gauguine. Poslikal je cerkev svetega Miklavža v rodni Kostanjevici. Sodeloval je s slovenskimi umetniki, na primer z Goršetom in Malešem. Verjetno sta iz tega časa tudi deli v Maleševi zbirki, grafiki z naslovom *Revolucija* in *Dekletam*. Njegova stalna zbirka je v Kostanjevici. Galerija Božidarja Jakca v Kostanjevici je leta 2007 pripravila retrospektivno razstavo.

TINE GORJUP

(1909–1991)

Rojen kot osmi otrok dvanajstčlanske družine v Ljubljani. Obiskoval je ljubljansko obrtno šolo, večerni tečaj v društvu Lada, nato pa leta 1932 odšel na akademijo v Zagreb na študij slikarstva. Tam je bil njegov glavni učitelj slikanja Lj. Babič, za risbo T. Krizman idr. Leta 1937 se je z diplomo vrnil v Ljubljano. Leta 1939 je bil sprejet za profesorja risanja v Kranju, 1941. pa je učil na realki in na Poljanski gimnaziji v Ljubljani. Po vojni je živel kot svobodni umetnik. Samostojno je razstavljal v Kranju leta 1941 in 1949 v Ljubljani. Bil je slikar realist, slikal je portrete in pejsaže, toda delal tudi v različnih grafičnih tehnikah. Reprodukcijske slikarskih del Tineta Gorjupa je prva objavila *Umetnost* (1939, 1942), pozneje tudi Umetniški zbornik I (1943, str. 239).

FRANCE GODEC

Kam? (Mož z liro)
1941

FRANCE
GORŠE

(1897–1986)

Študiral je na akademiji v Zagrebu. Živel je nekaj časa na Primorskem, pozneje v Ljubljani. Leta 1945 je emigriral v Trst, 1952. je odšel v Celovec in pozneje v ZDA (Cleveland). Leta 1972 se je vrnil na avstrijsko Koroško, najprej v Korte in leta 1974 v Sveče. Leta 1930 je razstavljaj na Beneškem bienalu, nekajkrat z Miho Malešem in Gojmirom Antonom Kosom kot skupina Trojica. Prizadeval si je tudi za popularizacijo umetnosti, saj je leta 1936 skupaj z Miho Malešem ustanovil našo prvo likovno revijo *Umetnost*. Leta 1987 mu je Moderna galerija v Ljubljani priredila retrospektivno razstavo. Goršetov obsežni opus sestavljata cerkvena in posvetna plastika, predvsem portreti, akti in žanrski motivi. Delal je v lesu, žgani glini, bronu, po 2. svetovni vojni tudi z aluminijevimi žicami in v bakru. V mladosti sta nanj vplivali domača obrt in ljudska umetnost ribniškega okolja, na akademiji pa Ivan Meštrović. Odkritje ekspresionista Ernsta Barlacha mu je pomagalo najti plastično preprostejšo, zgovornejšo obliko z upodabljanjem domačijskega žanra in religioznih motivov. Srečanje z Aristidom Maillolom je še oplemenitilo čutno in vitalistično plastiko, ki ji je v številnih povojnih biblijskih motivih sledila t. i. moderna gotika. Ustvaril je tudi izvrstne knjižne ilustracije, ki sodijo med najboljše, kar je v Sloveniji kdaj nastalo na tem področju. Veliko jih je tudi v Maleševi zbirki, kar kaže, da je bil France Gorše izvrsten risar (ilustracija knjige Janeza Jalna *Bobri*). Na

Koroškem se je vrnil k svobodnejšim ekspresionističnim oblikam. V domovini so stalno zbirko njegovih del odprli leta 1992 v Galeriji Božidarja Jakca v Kostanjevici na Krki.

BOŽIDAR
JAKAC

(1899–1989)

Študiral je na likovni akademiji v Pragi (1919–23) ter končal specialko za slikarstvo (prof. Franz Tiehle) in grafiko (A. Broemse). Postal je profesor risanja na drugi realni državni gimnaziji. Umetniško se je izoblikoval na številnih študijskih potovanjih po vsej Evropi, severni Afriki in ZDA, kjer je bil med letoma 1929 in 1931. Svoje spomine iz Amerike je skupaj s pesnikom Miranom Jarcem izdal v knjigi *Odmevi rdeče zemlje*. Med 2. svetovno vojno je bil v partizanih, bil je tudi delegat v slovenski delegaciji Avnoja. Na ljubljanski akademiji je bil do upokojitve leta 1961 profesor za grafiko. Od leta 1974 je v Kostanjevici na Krki odprta stalna zbirka njegovih grafičnih del. Pozneje so vso galerijo poimenovali po njem. V Novem mestu so odprli Galerijo Jakčev dom, stalno zbirko njegovih slik in risb, leta 1984 pa še Jakčevo galerijo v prenovljeni stavbi v Padni. V vseh so dela, ki sta jih podarila Božidar in Tatjana Jakac. Je eden od utemeljiteljev slovenskega ekspresionizma in eden od pionirjev sodobne slovenske grafike. Zelo veliko risb je nastalo v času njegovega študija v Pragi v letih 1919 do 1923. Risba je bila njegovo prevladujoče sredstvo, vsaj do leta 1926. Najbolj zanimive so risbe iz praškega obdobja. Mladi Jakac je strastno vsrkaval vtise velikega mesta, nastale so risbe, polne poezije in »štimunge«, kakršne so tudi te iz Maleševe zbirke. Risal je prizore s praških ulic, srednjeveške oboke, mostove ... Posebej so ga zanimali kontrasti

ELKO
JUSTIN

(1903–1966)

svetlobe in teme. Najraje je upodabljal s kredo ali ogljem, sam je rekel, da nima rad čistih linij (kot se je o svojih nagnjenjih izrazil Miha Maleš), ampak so mu bližje mehke poteze, kontrasti svetlobe in sence. Ti so mu bili pred očmi tako v mladosti kot v starosti.

Grafik, risar in ilustrator. Študiral je v letih 1921–23 na državnem grafičnem zavodu na Dunaju, pozneje v Nemčiji. Delal je kot ilustrator lesorezec za dnevnik *Jutro* in za *Domovino*, po 2. svetovni vojni pa pri Slovenskem poročevalcu in *Tovarišu*. Bil je realist, opiral se je na tradicijo starih lesorezov, linearno historicistično občuteno in tehnično kultivirano, vendar šablonsko dekorativno risbo. Kot ilustrator je delal tudi kolorirane perorisbe, posebej vinjete, s katerimi je opremil tudi bibliofilske izdaje (Daudet: *Pisma iz mojega mlina*, 1938). Izdeloval je častne diplome, ekslibrise in osnutke za znamke. Bil je zavzet za kulturno zgodovino, še posebej za prešernoslovje. Slovel je kot poznavalec domače bibliofilske in grafične stroke. Justinovi izvirni lesorezi in risbe v načinu starih mojstrov prikazujejo portrete slavnih mož, npr. Prešerna in Vege, in predvsem vinjete. Z Miho Malešem sta bila prijatelja, predvsem pred 2. svetovno vojno, zato ni čudno, da je v Maleševi zbirki toliko njegovih del. Bil je tudi amaterski prešernoslovec. Je eden od avtorjev, ki se je posebej ukvarjal z ilustriranjem in upodabljanjem našega največjega poeta.

IVAN
KOS

(1895–1981)

Slikar in grafik, rojen v Gornji Radgoni. Leta 1918 se je vpisal na akademijo na Dunaju, v letih 1919–24 je študij nadaljeval v Pragi (V. Bukovac, F. Thiele). V Mariboru, kjer je na gimnaziji in osnovni šoli poučeval risanje, je bil tesno povezan z likovnim življenjem. Slikal je v olju in akvarelu, kot grafik je delal lesoreze in linoreze, pomembne so tudi risbe. Motivno prevladujejo portreti, žanr, tihožitja in krajina. Njegova grafika iz dvajsetih let je poudarjeno ploskovita, zanj sta značilna duhovna interpretacija ekspresionističnih teženj in vpliv nove stvarnosti. Zgodnja trideseta leta je zaznamovala občutena in osebno doživetja socialna tematika. V povojnem času se je Ivan Kos ustalil v lirično obarvanem realizmu.

ANTON KOŽELJ

(1874–1954)

Slikar, ilustrator in risar, rojen v Kamniku. Prvi sin slikarja Matije Koželja in brat Maksa. Na dunajski akademiji je študiral slikarstvo. Bil je sopotnik Vesnanov. Z njimi je sodeloval že na Dunaju. V Ljubljani je poučeval risanje na gimnazijah (realki) od leta 1903 do 1948. Zaslovel je kot odličen ilustrator (koledarji, *Slovenske balade in romance*, *Slovenske legende*, *Gregorčičeve poezije*). Naredil je več portretov slovenskih književnikov. Slikal je meščanske portrete in druge žanrske slike, tudi religiozne podobe. Predvsem je znan kot odličen ilustrator slovenskih klasičnih del. Izdelal je več portretov, slikal pa je tudi religiozne motive. V zvezi s Prešernovim opusom je vredno poudariti, da je na Slovenskem kot eden prvih začel uporabljati grafično tehniko litografije in je za litografske reprodukcije poleg Prešerna narisal vrsto slovenskih književnikov. Njegovo delo še ni povsem raziskano.

MARICA KÜPFER

(1914–?)

Rojena v Ljubljani, živila v Mariboru. Na zagrebško akademijo likovnih umetnosti je bila sprejeta 1936–37, na specialko Ljuba Babiča, diplomirala je leta 1940. V katalogu Umetniki in spremljevalci (Ljubljana: Moderna galerija, 1981) je na seznamu del njen portret kolega Lojzeta Lavriča.

MIRKO LEBEZ¹⁶

(1912–1992)

Slikar, rojen v Borovnici pri Ljubljani. Na zagrebško akademijo likovnih umetnosti je bil sprejet kot slikarski kandidat 1937/38, diplomiral je leta 1941. Bil je član Grude – torej socialno angažiran realistični umetnik, ki se ga je dotaknila revščina nižjih slojev in se je zato pridružil osvobodilnemu gibanju. Bil interniran v Gonarsu (leta 2004 je bila na Opčinah razstava risb iz taborišča). Ilustratorsko pot začel že med vojno (Lojze Zupanc: *Velikan Nenasit* – zbirko belokranjskih pripovedk je izdala Založba Murenček v Ljubljani leta 1944, opremilo jo je 27 umetnikov. O njej je poročala Maleševa *Umetnost*) in nadaljeval po njej kot mladinski ilustrator. Po vojni je sodeloval na razstavah DSLU (od 1948 do 1963 v Moderni galeriji) in pri predstavitvi ilustracij. Njegova dela mdr. na razstavi *Okupatorjevi zaporji in taborišča* (Ljubljana: Muzej ljudske revolucije SRS, 1960) in veliki potujoči razstavi *Protifašistični boj Jugoslovanov v bivših zaporih in koncentracijskih taboriščih med drugo svetovno vojno v delih likovnih umetnikov* (na pobudo ZZB NOB in republiških muzejev NOB je potovala po Jugoslaviji 1977, spremljal jo je obsežen petjezični katalog). Bil je profesor na gimnaziji Ledina v Ljubljani (razstavo del svojih profesorjev so na gimnaziji imeli leta 2000). V katalogu Umetniki in spremljevalci (Ljubljana: Moderna galerija, 1981) je na seznamu del njegov portret Ivana Cankarja. Njegova dela hranijo v zbirki Muzeja novejša zgodovine v Ljubljani.

¹⁶ Za posredovane podatke o slikarju se pristrčno zahvaljujem kolegici Jani Ferjan iz Moderne galerije v Ljubljani.

ANTON KOŽELJ

France Prešeren

FRANCE MIHELICH

(1907–1998)

Eno izmed velikih imen slovenskega slikarstva 20. stoletja. Rodil se je v Virmah pri Škofji Loki, mladost je preživel v Ribnici, končal učiteljske v Ljubljani in hodil v slikarsko šolo Probuda 1925–27 (prof. Sternen in Mirko Šubic). Slikarstvo je študiral v Zagrebu. Kot študent in tudi pozneje je večkrat potoval v Italijo. Po diplomi je poučeval risanje na gimnazijah v Kruševcu v letih 1934–36 in na Ptuju 1936–41. Prav ptujska leta so ga usmerila k svojevrstni fantastiki pri ustvarjanju. Pred 2. svetovno vojno je razstavljal kot gost Neodvisnih, z nekaterimi se je leta 1939 srečal tudi v Parizu. Od leta 1943 je bil v partizanih, kjer je v propagandnem odseku ustvaril dve grafični mapi. Po vojni je bil od leta 1945 do upokojitve leta 1970 v prvi generaciji rednih profesorjev na akademiji v Ljubljani. Leta 1950 je s štipendijo bival v Parizu in leta 1958 študijsko potoval po Evropi. Leta 1954 je razstavljal na Beneškem bienalu in tam dobil prvo nagrado za grafiko. Leta 1992 je večje število grafik in slik poklonil in nastala je Miheličeva galerija v Škofji Loki. Ukvarjal se je s slikarstvom, grafiko in risbo. Zgodnja dela so socialno angažirana pod vplivom zagrebške skupine Zemlja. Leta 1999 mu je Moderna galerija v Ljubljani pripravila retrospektivno razstavo.

ZORAN MUŠICH

Antonio Music / (1909–2005)

Je najbolj priznan slovenski slikar v svetu. Eden najboljših prijateljev Mihe Maleša, na kar kažejo številna z osebnim posvetilom označena dela. Zoran Anton Mušič je bil rojen leta 1909 v vasi Bukovica v Goriških brdih (v večini tuje literature je navedena samo Gorica). Po koncu 1. svetovne vojne je v Velikovcu na Koroškem obiskoval gimnazijo, maturiral je v Mariboru. Pred vpisom na zagrebško akademijo 1929–34 je nekajkrat obiskal Dunaj in Prago. Med počitnicami je hodil v Dalmacijo. Na pobudo profesorja Babića je po diplomi obiskal Španijo (1935–36) in se na začetku španske državljanske vojne umaknil v Dalmacijo. Dalmacija, predvsem Korčula, je poleg spominov na Kras močno vplivala na njegovo ustvarjanje. Nekajkrat je razstavljal z Neodvisnimi. Leta 1943 je bil prvič v Benetkah, tja se je vrnil leta 1945 in nato tam tudi deloma živel vse življenje. V letih 1944–45 je bil zaprt v koncentracijskem taborišču Dachau, v letih 1970–75 je nastal pretresljiv ciklus *Nismo poslednji*. Leta 1948 je bil nagrajen na Beneškem bienalu. Nato je odpotoval v Rim in okolico Siene, kar je močno vplivalo na njegova dela (*Sien-ska pokrajina*). Leta 1952 je kot dobitnik nagrade Parigi v Cortini prvič razstavljal v Parizu. Pogodba z galerijo mu je omogočila ustalitev v tem mestu in povezavo z Ecole de Paris. Leta 1970 je prejel najvišje francosko priznanje za likovnost: vitez umetnosti, leta 1990 pa red viteza častne legije. V sedemdesetih letih je

začel nastajati njegov cikel krajin, v letih 1981–82 je živel v Benetkah in leta 1984 je nastal cikel katedrale. Zadnja leta je slikal predvsem portrete žene Ide in avtoportrete. Njegova dela so uvrščena v več svetovnih zbirk, po svetu so mu pripravili številne retrospektive. V Sloveniji je leta 1979 prejel Jakopičevo nagrado, leta 1981 pa veliko častno nagrado grafičnega bienala. Leta 1981 je postal zunanji dopisni član SAZU in leta 1990 dopisni član SAZU iz tujine. Leta 1991 je prejel Prešernovo nagrado za življenjsko delo. Tega leta so v obnovljenem gradu Zemono v Goriških brdih odprli stalno grafično zbirko Mušičevih del. Ukvarjal se je s slikarstvom, grafiko in risbo, sodeloval pa je tudi pri nekaterih stenskih okrasitvah (freske, mozaiki).

FRANCE PAVLOVEC

(1897–1959)

Rodil se je v Trnovem pri Ilirski Bistrici. Na akademiji v Zagrebu je študiral slikarstvo pri profesorju Vladimirju Beciću. Diplomiral je leta 1928. Bil je član Četrte generacije, je eden naših najpomembnejših krajinarjev po impresionizmu. Prešernovi nagradi je prejel leta 1949 za delo Sava in Soča ter leta 1951 za delo, prikazano na retrospektivni razstavi leta 1950.

NIKOLAJ PIRNAT

(1903–1948)

Delovanje Nikolaja Pirnata je bilo zelo raznovrstno. Bil je risar, karikaturist, kipar, slikar in grafik ter organizator. Vodil je klub Neodvisnih, leta 1939 je postal predsednik Društva slovenskih likovnih umetnikov. Zavzemal se je za ustanovitev likovne akademije v Ljubljani. Pisal je likovne kritike in feljtone. Bil je tudi član Četrte generacije (Maleš, Pregljeva, Pavlovec, Mežan), povezujejo pa ga tudi s socialnokritično umetnostjo. Kot poklicni ilustrator Jutra je visoko dvignil to zvrst ustvarjanja. Med vojno je bil v koncentracijskem taborišču, vsestransko je bil zavzet v umetnosti NOB, bil je tudi med prvimi profesorji likovne akademije v Ljubljani. Maleš je ohranjal stike z njim vse od časa Četrte generacije do njegove prezgodnje smrti. Nazadnje so ga vsestransko predstavili ob stoti obletnici rojstva v Ljubljani, leta 2003/2004 (Cankarjev dom, Muzej novejše zgodovine).

ELDA PIŠCANEC

(1897–1967)

Rodila se je v Trstu, vendar je živila v idilični Dobrni pri Celju. Slikarstvo je študirala v Zagrebu in Firencah, v Parizu se je izpopolnjevala v cerkvenem slikarstvu. Poleg krajinske in cvetlične snovi ter portretov je bilo nekaj časa njeno glavno področje religiozna motivika. Za to tematiko, ki jo je oblikovala pod vplivom simbolične smeri Maurica Denisa, se je v letih 1929–33 navdušila v Parizu in ji je ostala zvesta tudi pozneje. Naivna preprostost in samosvoje dekorativne osnove kažejo v poznejših delih živahnejšo barvno izvedbo: olje, tempera, freske. V njenih pogumnejših liričnih rešitvah se je na začetku pojavljala celo značilna primitivnejša in ekspresionistična stilizacija, vendar se je nazadnje priključila umirjenemu krogu realistične Lade. V zadnjem času so ji v Galeriji Velenje pripravili retrospektivo, z razstavo v Stični pa so želeli opozoriti na avtorico, ki se je ukvarjala s sakralno tematiko. Upodobitve Prešerna je ustvarila v času službovanja kot profesorica risanja na gimnaziji v Kranju.

MARIJ PREGELJ

(1905–1967)

Rodil se je v Kranju. Na akademiji v Zagrebu je študiral najprej risanje in nato slikarstvo v letih 1932–1936. Po vrnitvi v Ljubljano se je pridružil klubu Neodvisnih. Začel je poučevati na ljubljanskih gimnazijah, med 2. svetovno vojno je bil v nemškem in nato v italijanskem vojnem ujetništvu. Risbe iz tega časa so formalno, motivno in vsebinsko zaznamovale njegovo poznejše delo. Najprej je poučeval na šoli za umetno obrt, nato je bil docent na ljubljanski akademiji. Od leta 1986 Pregljev opus na njegovo željo hranita Moderna galerija v Ljubljani in Muzej savremene umetnosti v Beogradu. Ukvarjal se je s slikarstvom, risbo, grafiko in mozaiki. Po 2. svetovni vojni se je njegova osebna tragična izkušnja in tragedija sveta prelila v ekspresivne izpovedi v slikarstvu. Ukvarjal se je tudi z ilustracijo, ilustriral je Homerja in Boccaccia. Antično tematiko je uporabljal kot preobleko pri vnašanju modernizma v svojo in s tem v slovensko umetnost. Antični motivi so do konca ostali v jedru njegovega ustvarjanja in filozofskega razmisleka. Je eno velikih imen slovenskega slikarstva. V risbi s čopičem, v raznih risarskih in grafičnih tehnikah se je pokazal kot čustveno pronicljiv ilustrator (*Iliada*, *Odiseja*). Na Beneškem bienalu se je razodel kot pomembna osebnost sodobne grafike.

MIRA PREGELJ

(1905–1966)

Rodila se je v znameniten Farbarjevem turnu v Litiji, čeprav je družina Pregelj do leta 1915 živela v Trstu, nato pa se je preselila v Ljubljano. Študirala je na Likovni akademiji v Zagrebu, po diplomu je študijsko potovala po Italiji. Pripadala je Četrtri generaciji (Maleš, Pirnat, Pavlovec, Globočnik, Mežan) in z njimi leta 1928 prvič razstavljala. Kasneje se je preselila nazaj v Litijo. Njeno umetniško ustvarjanje tako umetnostni zgodovinarji ločujejo na čas pred vojno in po njej. Pred vojno je slikala figuralne kompozicije, tihožitja in krajine, v štiridesetih letih pa se je bolj posvetila lesorezu in linorezu. Iz tega časa so tudi ilustracije Prešernovih pesmi. V povojnem času, ki ga je preživljala v revščini, se je posvečala gvašu in slikarstvu na steklo. Stanje se je nekoliko izboljšalo, ko so ji leta 1955 podelili pokojnino. Svojo prvo samostojno razstavo je imela leta 1953 v Mali galeriji v Ljubljani, večjo pa nato leta 1956 v prostorih Moderne galerije v Ljubljani in nato še v Jakopiševem paviljonu. Kasneje je razstavljala tudi v drugih slovenskih mestih ter na prostoru Jugoslavije. Čeprav v slovenskem slikarstvu ni imela vidnejše vloge, je med vojnama veljala kot ena od najpomembnejših slikark. Umaknjena v litijsko okolje je dokazala, da oddaljenost od Ljubljane ni pomembna za kakovost slikarstva. Leta 1995 so izdali v Galeriji Velenje njeno retrospektivno monografijo in pripravili razstavo. Leta 2005 pa smo razstavili njena dela tudi v Maleševi galeriji.

BARA REMEC

(1910–1991)

Bara Remec se je rodila v znani družini gospodarstvenika in politika. Diplomirala je na zagrebški akademiji, v Ljubljani pa se je ukvarjala z ilustriranjem in v duhu postimpresionizma in barvnega realizma slikala krajine, tihožitja in portrete. Leta 1945 je emigrirala v Argentino. Ob ustanovitvi društva Slovenska kulturna akcija je postala članica likovnega oddelka in dala pobudo za ustanovitev umetniške šole, na kateri je tudi poučevala. V bogatem ilustratorskem opusu Bare Remec so še posebno pomembne njene ekspresivne risbe za prvo celotno izdajo poezij Franceta Balantiča. Pričujoča dela, ki jih je naredila na Maleševo pobudo, pa jo kažejo kot izvrstno risarico, ki je bila še pod njegovim vplivom. Leta 2006 je bila vključena na razstavo Sedem slovenskih slikark (1918-1945) v Maleševi galeriji.

MIRA PREGELJ

Pod oknom

MAKSIM SEDEJ

(1909–1974)

Slikar in grafik, rojen na Dobračevi pri Žireh, umrl v Ljubljani. Študiral je na akademiji v Zagrebu. Ko je leta 1932 zapustil Zagreb, se je najprej posvetil grafiki, še posebej s ciklom linorezov *Predmestje* (14 linorezov), ki ga je izdal v samozaložbi. Za vsak posamezni grafični list je naredil vrsto osnutkov v risbah in drugih tehnikah. *Mrtvo dete* je nemara njegovo najpretnesljivejše delo, tudi sam ga je cenil in ga uvrščal na svoje razstave. Leta 1933 sta na Slovenskem nastala še dva cikla, ki se ukvarjata s socialno problematiko: *Zrcalo sveta* H. Smrekarja in *Zemlja* T. Kralja, v katerem slikar razkriva socialne probleme podeželja. V isto obdobje pa sodijo tudi Miheličeve litografije. Sedejeva mapa je plod osebnih izkušenj, sicer pa je bila tema takrat tako rekoč v zraku (Grosz, Masereel in Hegedušić). Ilustriral je knjigo L. Mrzela *Bog v Trbovljah*, pri čemer je Sedej kljub socialni tematiki izluščil lirčno podstat. To je pripoved v črno-belih kontrastih. V oljnem slikarstvu pa nas je Sedej predstavil v povsem drug svet, v barvitost, in ga lahko imenujemo poet intimnega sveta. Bil je soustanovitelj kluba Neodvisnih (Kalin, Pirnat), že takrat je bil dobro predstavljen v Maleševi *Umetnosti*. Študijo o njem je napisal Rajko Ložar. Je podoben intimist, kot je bil Maleš v svojih delih v tridesetih letih, zato se ne smemo čuditi, da je v Maleševi zbirki zelo veliko njegovih del. Moderna galerija mu je priredila veliko retrospektivo leta 1994/95.

JAN SEVERIN

(1891–1980)

Sam se je imenoval Jaroslav Svatoň. Bil je slikar, pozneje tudi novinar, pisatelj, prevajalec iz slovenščine v češčino. Napisal je več knjig, tudi o Jožefu Ressleru. Prevajal je med drugim Franceta Bevka in Ivana Cankarja (*Ohnivě perutě, Ještěrabi moře a Železný pionýr, Můj život*). Z Miho Malešem sta bila prijatelja, pri njem v Ljubljani je bil že večkrat pred 2. svetovno vojno. Na to kaže objava njegove risbe *Spomin na Ljubljano* na zadnji strani *Umetnosti*, str. 168, 2. letnik, 1938, št. 10. V letniku 1938/39 pa je na strani Iz umetniškega sveta, str. 135, tudi nekaj citatov iz njegovih praških pisem.

ALBERT SÍRK

(1887–1947)

Slikar s Tržaškega. Pred fašizmom se je leta 1929 umaknil v Jugoslavijo, kjer je poučeval risanje, nazadnje na gimnaziji v Celju. Velja za slikarja morja, mornarjev in ribičev, enega naših prvih modernih slikarjev marinistov. Uveljavil se je tudi kot ilustrator, risar in karikaturist. To njegovo dejavnost kažeta tudi dve razstavljeni deli na Prešernovo temo.

JAN SEVERIN

K. H. Mácha recitira Prešernovemu krožku » Slávy Dceru«
v Ljubljani 1834, 1947

FRANČIŠEK
SMERDU

(1908–1964)

Frančišek Smerdu se je rodil v Postojni ter bil med najbolj prepoznavnimi in cenjenimi slovenskimi kiparji v drugi polovici 20. stoletja. Priljubljenost, skorajda popularnost njegovih malih plastik je zasenčila drugi del njegovega umetniškega opusa, o katerem se je posebej pohvalno izražala kritika in je bil prvič celovito predstavljen na retrospektivni razstavi leta 1971 v Moderni galeriji v Ljubljani. Od tedaj pa do zgodnje smrti je umetnik ostal v središču slovenskega likovnega ustvarjanja. Tja ga je ponovno postavila razstava, ki jo je leta 2000 pripravila Mestna galerija v Ljubljani in je zaznamovala avtorjevo 90. obletnico rojstva ter posebej osvetlila nastajanje njegove najbolj znane javne skulpture, Prešernovega spomenika v Kranju. Mali plastiki je pomagal do večje vloge v sodobnem kiparstvu. Bil je občudovalec starogrške kulture, upodabljal je lepe tanagrske figure, navduševal ga je arhaizem. O njem je veliko pisal Stane Mikuž. Leta 1939 je bilo njegovo delo objavljeno na naslovnici Maleševe *Umetnosti*. V Smerdujevi risbi so vidni Meštrovičevi vplivi.

HINKO
SMREKAR

(1883–1942)

Rodil se je v Ljubljani in v njej tudi umrl. Bil je slikar, risar, grafik in ilustrator. Že kot otrok je bil zelo nadarjen in vesten učenec. Po začetnem študiju prava je zapustil fakulteto v Innsbrucku in je odšel na Dunaj, kjer je leta 1903 pristopil k umetniškemu društvu Vesna. Spoznal je tudi Ivana Cankarja in mu izdelal več naslovnic za knjige. Leta 1905 je v ljubljanskem humorističnem listu Osa začel objavljati svoje humoristične dovtipne risbe. Pred in med 1. svetovno vojno je ilustriral Levstikovega *Martina Krpana*. Kmalu po vojni je zbolel za živčno boleznijo. Po zdravljenju je nadaljeval delo, izdajal svoj lastni šaljivi list Pikapok. Leta 1927 mu je umrla mama in finančno je bil čisto na tleh. Zaradi pomanjkanja naročnikov se je začel ukvarjati z mladinsko ilustracijo (njegovo predzadnje delo je *Sedem Andersenovih pravljic za šegave modrijane in modrijančke*). Po začetku 2. svetovne vojne so ga na uličnem pohodu leta 1942 prijeli italijanski fašisti, saj je že od vsega začetka svojega uporniškega življenja kljuboval kriticam in lažem, z orožjem svoje satire je protestiral proti nasilnim oblastnikom. Ustrelili so ga še istega leta v ljubljanski Gramozni jami.

VINKO
SMREKAR

(?)

Slikar, ki je v *Prešernovem albumu* in v drugih publikacijah po pomoti uvrščen z napačnim imenom. Gre zelo verjetno za Hinka Smrekarja.

GABRIJEL
STUPICA

(1913–1990)

Rodil se je v Dražgošah pri Škofji Loki, umrl v Ljubljani. Na akademiji v Zagrebu je študiral slikarstvo in leta 1936 diplomiral. Leta 1946 se je iz Zagreba preselil v Ljubljano in prevzel profesorsko mesto na novo ustanovljeni akademiji. Stupica je razvijal slikarstvo, ki je temeljilo na izkušnjah zagrebških učiteljev in kolegov. Preučeval je dela španskega slikarstva (Goye in Velazquesa), seznanjal se je s sočasnim modernističnim slikarstvom v Evropi. Zanimali so ga tudi problemi svetlobe in teme. Dobil je več nagrad: Prešernove nagrade je prejel leta 1948 za olje *Deklica z lampijonom*, leta 1950 za olje *Pred sprevedom*, leta 1957 za deli *Deklica z igračkami* in *Avtoportret z otrokom* ter leta 1981 za življenjsko delo na področju likovnega ustvarjanja. Poleg tega je dobil tudi več nagrad na tujem. Študijsko se je izpopolnjeval na potovanjih. Izvoljen je bil za dopisnega člana JAZU in SAZU. Poleg slikarstva se je občasno ukvarjal še z grafiko in scenografijo. Velja za osrednjo slikarsko osebnost v Sloveniji. Znan je tudi v tujini.

SAŠA
ŠANTEL

(1883–1945)

Izobraževal se je pri slikarju Gvajcu in pri svoji materi, nato je študiral na umetnoobrtni šoli na Dunaju, poučeval na gimnazijah v Pazinu, na Sušaku pri Reki in na srednji šoli v Ljubljani. Velja za začetnika sodobne slovenske grafike in uporabne grafike, to je za oblikovanje tiskovin in uporabnih stvari. Bil je tudi glasbenik in skladatelj, znameniti so njegovi portreti slovenskih glasbenikov. V katalogu, ki je izšel ob razstavi ob stoti obletnici Šantlovega rojstva leta 1983 v Narodni galeriji, avtorica Ida Tomše piše, da naj bi bilo veliko del, nastalih pred letom 1920, na Hrvaškem. Tega leta se je Saša Šantel preselil v Ljubljano. V Maleševi zbirki je ohranjena naslovnica *Andela* iz leta 1917 in več poznejših del, med drugim signirani avtoportret iz leta 1940 oz. 1942. Saša Šantel je bil pobudnik društva Vesna. Ustanovil ga je leta 1903 na Dunaju s kolegi Maksimom Gasparijem, Gvidom Birollo in Ivanom Vavpotičem. Klubu so se pridružili še Svetoslav Peruzzi, Anton Koželj, delno tudi Ivan Meštrović in drugi hrvaški umetniki.

JANEZ
ŠUBIC

(1850–1889)

Rodil se je v Poljanah nad Škofjo Loko, umrl v Kaiserslauternu v Porenju. Najprej se je učil v podobarski delavnici svojega očeta Štefana Šubica in pri Janezu Wolfu. Ta ga je usmeril na akademijo v Benetke ter pozneje v Rim in na Dunaj. Poleg nazorov, izkušenosti in vsestranske izobrazbe je Wolf Janezu posredoval pomembna poznanstva z domačimi izobraženci in podporniki, kot je bila družina Trpinc, in s tujci, kot je bil prijatelj Anselm Feuerbach, ki je pustil močno sled v Janezovem delu. Na Dunaju je Janez delal v delavnici modnega slikarja Hansa Makarta. Slogovna dvojnost njegovega dela se kaže v razpeditosti med pozno romantiko intimnih slikarskih študij in akademskim realizmom cerkvene slike. Rimske vedute in krajine iz sedemdesetih let, npr. *Aventinski grič* ali *Pogled na Kolosej*, so sproščene skice, naslikane v uglašenem, preprostem in reduciranem koloritu. Priučeno tehniko in tradicionalno ateljejsko prakso je cepil na konkretno pleneristično izkušnjo. Slikarsko odlične so njegove oljne skice iz Italije, zlasti upodobitve rimskih vedut. Eno od teh najdemo tudi v zbirki Mihe Maleša.

RAJKO ŠUBIC
(1900–1983)

Študiral je na grafičnem zavodu na Dunaju, nato na Akademiji za grafično umetnost v Leipzigu. Zaradi pomanjkanja se je moral po enem letu vrniti, leta 1923 je poučeval risanje na vajeniški šoli v Beogradu, slikal je pri vojnogeografskem inštitutu v Beogradu. Leta 1924 je izdeloval osnutke za uporabno grafiko v Novem Sadu, leta 1925 je bil ilustrator pri Jutru v Ljubljani, leta 1928 je potoval po Češkem in se preživiljal z uporabno grafiko. Posvetil se ji je po vrnitvi v Ljubljano leta 1930. Delal je predvsem za tiskarne, ilustriral strokovne knjige, v letih 1932–36 je honorarno učil risanje na gimnaziji v Kočevju, od leta 1936 risanje in anatomijo pri Probudi v Ljubljani, nato pa risanje na gimnaziji v Murski Soboti. Med 2. svetovno vojno je bil v internaciji v Italiji, kjer je narisal številne portrete sojetnikov pri jedi (okoli 50 listov hrani Muzej novejše zgodovine Slovenije). V letih 1946–52 je poučeval na nižji gimnaziji v Ljutomeru. Leta 1952 se je preselil v Maribor in se dve leti pozneje upokojil. Rajko Šubic je znan predvsem po delih v grafiki – lesorezu, jedkanicah in ekslibrisih – ter akvarelu. V slikarstvu ga je pritegovala živalska motivika, predvsem konji, v mariborski dobi tudi marina. Ilustriral je več del.

IVAN VAVPOTIČ
(1877–1943)

Rodil se je v Kamniku, živel in umrl v Ljubljani. Slikar, risar, scenograf, pisec in predsednik Lade. Bil je vodilni portretist ljubljanske meščanske družbe, enako velik ugled je imel kot slikar žanra in cvetličnega tihožitja. Med člani društva Vesna je imel največ občutka za čisto slikarsko izražanje. Že zgodaj se je uveljavil med najboljšimi risarji in ilustratorji, ilustriral je slovenske leposlovne knjige, npr. Jurčičevega *Desetega brata*. Deloval je tudi na področju scenografije. Z uglajenim okusom in ubranim čutom za dekorativnost je vplival na družbo kot esteta, tvorec elegantnih oblik in tehnično dognanega artizma. Vavpotičeva javno napisana beseda ni bila samo zagovor njegovega dela, marveč tudi spodbuda za razumevanje sodobne kulture in sodobnikov. Ob tem je treba omeniti, da sta se z Malešem zelo dobro ujela. Vavpotič ga je celo podprl pri iskanju novih slikarskih poti in ga zagovarjal v javnosti. Malešu pa je bil tudi mladostni vzornik.

ANTUN ZUPPA
(1897–1969)

Hrvaški slikar, Dalmatinec iz Splita, ki se je šolal na realki v Splitu ter nato v prvih povojnih letih v Beogradu študiral arhitekturo, zatem pa v Pragi, Münchnu in Zagrebu slikarstvo. Lesoreza se je posebej učil v Berlinu, po končanem študijskem potovanju po Italiji pa se je posvetil najprej slikarstvu in nato grafiki. Novembra 1939 je Zuppa izdal svojo prvo grafično mapo lesorezov *Temne variacije* (uvod mu je napisal Grgo Gamulin). Uvrščajo ga med najpomembnejše sodobne hrvaške grafike. Opažen je bil že v Maleševi *Umetnosti IV*, str. 190, v *Umetnosti 1938/39* sta na str. 178 dva njegova lesoreza: *Mornarji v mestu* in *Berači*, na str. 180, 81 *Amerikanci*, *Cilindri*, *Mrlič* na str. 182, *Siromaki* na str. 183, *Ponesrečenci* na str. 184, *Stara pripovedka* na str. 185, *Stari ribič* na str.187, *Amerikanec* na str. 188 in *Lastna podoba*.

SEZNAM RAZSTAVLJENIH DEL

VIKTOR COTIČ

Portret Franceta Prešerna, 1940, risba s svinčnikom, 19,7 x 15,5 cm, *zadaj na hrbtni napis: Viktor Cotič 1940 Portret F. Prešerna (1912?), v tržaški narodni čitalnici uničili Italijani, sign. d. sp. na suknjiču monogram VC.*

STANE CUDERMAN

Dekletam, 1939, monotipija, 16,5 x 13,5 cm, *sign.: ni*

Nezakonska mati, 1924, jedkanica, 11,5 x 8 cm, *zadaj napis: Nezakonska mati, jedkanica, 1924 Praha*

AVGUST ČERNIGOJ

Ilustracija po Prešernu, lesorez, L 12 x 12 cm, P 8,5 x 7 cm

Strunam, lesorez, karton 21 x 17 cm, P 8,5 x 7 cm, l. 11,5 x 9 cm, *sp. v sredi: »Strunam«, d. sp. A. Černigoj (z M. pisavo)*

Ilustraciji po Prešernu: Dekletam in Strunam, *dve grafiki na enem listu, L 14 x 23,4 cm, 8,5 x 14 cm*

RIKO DEBENJAK

Ukazi, *perorisba s tušem, sign. l. sp. RDebenjak, zadaj d. sp.: Riko Debenjak, Ukazi, 24,5 x 21 cm, (v Prešernovem albumu naslovljena s Prošnja, str. 245.)*

Ilustracija, 1943, suha igla (?), *sign. l. sp. orig. 2/5, v sr. »Ilustracija«, d. sp.: R. Debenjak, na P. sign. d. zg. R. Debenjak/1943*

LOJZE DOLINAR

Osnutek za plakat za Prešernovo proslavo leta 1949, *perorisba s tušem, zadaj napis Dolinar 1949/Beograd, 12,5 x 21 cm*

ĽUDOVÍT FULLA

Pod oknom (po Malešu ilustracija Prešernove pesmi Pod oknom), 1924, lesorez, 13,5 x 14,5 cm, *sign. in dat.: L. d. sp.: Fulla/24*

MIKULÁŠ GALANDA

Pri toaleti (po Malešu ilustracija Prešernove pesmi Pod oknom), 1925, litografija, L 29,5 x 23 cm, *okr. 22,5 x 18,5 cm, sign. in dat. L. l. sp.: Mik. Galanda 25, zadaj napis z M. roko Mikulaš Galanda Pod oknom*

Dekle (po Malešu ilustracija Prešernove pesmi Dekletam), 1927, litografija, L. 46 x 30,5 cm, P *okr. 22,5 x 18,5cm, sign. in dat. L. d. sp.: M. Galanda 27*

Nezakonska mati / po Malešu ilustracija Prešernove pesmi Nezakonska mati/1824/, *lesorez 14,7 x 11cm, sign.: ni*

MAKSIM GASPARI

Dekletam (Prešernova pesem iz leta 1827), *vinjeta, perorisba s tušem, 31 x 24,5 cm*

OLAF GLOBOČNIK

Portret Franceta Prešerna, 1940, risba s svinčnikom, 14 x 12 cm, *sign. in dat.: ni, zadaj napis: O. Globočnik, Prešeren, 1940, risba s svinčnikom (skica za portret)*

Kam?, *okrog 1940, lavirana perorisba, 15 x 14 cm, sign. in dat.: ni, zadaj napis: Kam?/O. Globočnik*

Prošnja, 1940, risba s svinčnikom, 27 x 16 cm, *sign.: ni, zadaj napis zg. d.: Prošnja, sp. d., O. Globočnik 1940*

Ukazi, *lavirana perorisba, 19,1 x 15,5 cm, sign. in dat.: ni, zadaj napis: Globočnik Zagreb, Tosovac .../Ukazi*

FRANCE GODEC

Kam?, 1941, *lavrirana perorisba, 19 x 26,5 cm, sign.: ni, zadaj napis: Fr. Godec – »Kam?« 41*

Ilustracija Fr. Prešeren: »Kam?«/Ljubljana, 13.11. 41, *perorisba s tušem, 23 x 13 cm*

»Kam?«, 1941, *lavirana perorisba, 31,5 x 19,5 cm, sign. d. sp.: Godec, zadaj z M. roko: Fr. Godec, »Kam?«, 41*

Kam? (Mož z liro), 1941, *lavirana perorisba, 27,5 x 16 cm, sign.: ni, zadaj napis: Fr. Godec, Kam?, 41.*

JOŽE GORJUP

Dekletam, 1930, jedkanica, 28,9 x 22,1 cm, sign. in dat. L d. sp.: M Jože Gorjup Firenze 1930, L l. sp. napis: »Dekletam«

TINE GORJUP

Prošnja, 1941 perorisba s tušem, 24 x 18 cm, sign. l. sp.: »Prošnja« – Fr. Prešern 41, l. sp. Gorjup T.

FRANCE GORŠE

Lepa Vida, perorisba s tušem, 23 x 23 cm, sign.: ni, zadalj napis. Lepa Vida

Lepa Vida, perorisba s tušem, 23 x 23 cm sign.: ni, zadalj napis: Lepa Vida

Lepa Vida, perorisba s tušem, 23 x 23 cm sign.: ni, zadalj napis: Lepa Vida

BOŽIDAR JAKAC

Dve risbi, France Prešeren, Julija, risbi s svinčnikom, 10 x 9 cm, 10 x 8,5 cm, sign.: ni (pod l. risbo št. 5, pod d. risbo št. 6)

Portret Franceta Prešerna, 1935, jedkanica, P 8,5 x 7,5 cm, L 33 x 24 cm, sign. l. sp.: 1935, d. sp. B Jakac, sign. na P l. sp.: B. Jakac/1935, na l. sp. v sr.: France Prešeren/originalna radirunga za nemški prevod/Prešerna v Akademski založbi

Portret dr. Prešerna, 1946, litografija, 57,9 x 50,2 cm, sign. d. sp.: I. 1946/B. Jakac, v sr. sp. Prešernov podpis: Dr. Preshern mp (manu propria)

Portret dr. Prešerna, 1946, litografija, 70 x 50 cm, sign. l. sp.: I. 1946/B. Jakac, v sr. sp. napis: Dr. Preshérn mp (manu propria)

Portret Franceta Prešerna, 1935, risba z ogljem, 35 x 25 cm, sign. d. sp. 14.VIII/1935

Portret Franceta Prešerna, 1935, risba s črno kredo (ali svinčnik), 35 x 25,5 cm, sign. in dat. d. sp.: B. Jakac/14.VIII/1935

Portret Franceta Prešerna, rdeča kreda, 35 x 25 cm, sign. d. sp.: BJ

ELKO JUSTIN

Ex libris dr. Rudolfa Moleta, 1933, lesorez, P 20 x 16,5 cm, L 35 x 25 cm, sign. d. sp. na P: JUSTIN, sign. in dat.d. sp. JUSTIN 33, zg. napis Ex-libris/ DR.RUDOLF MOLÉ

France Prešeren, grafika (cinkografija), L 35 x25 cm, P. 18 x 16,5 cm sign. d. sp.: JUSTIN

IVAN KOS

France Prešeren, 1940, lesorez, karton 21 x 17, 5 cm, l. 19 x 11,5 cm, P 15 x 10 cm, sign. na P l. sp.: IvK, spodaj zapis: Ivan Kos Prešeren, l. sp.: Ivan Kos 1940

ANTON KOŽELJ

France Prešeren, litografija, 63 x 47,5 cm, sign. l. sp. KA, v sr. Napis: Dr. Prešerin/*1800 +1849

MARICA KÜPFER

Dekletam, 1940, tisk (grafika), L 21 x 14,5 cm, P 11 x 9 cm

MIRKO LEBEZ

Amor, 1941, tisk (grafika), 7 x 11,5 cm

Prešeren, linorez, P 19 x 8 cm, L 22,5 x 15 cm, sign. in dat.: ni, sp. d. napis: Mirko Lebez, Prešeren

FRANCE MIHELIC

Dr. France Prešeren, 1945, linorez, 26,5 x 22 cm , sign. l. sp.: feb 1945, d. sp.: F. Mihelič, v sr. napis: Dr. France Prešeren

ZORAN MUŠIČ

Portret Franceta Prešerna, 1940, risba s svinčnikom na papirju, 26,5 x 10,5 cm sign. v sr d. sp.: ZM, dat.: posredno na hrbtni strani na ostanku pisma 1940

Risbi za Prešernov portret, 1940, risba s svinčnikom na papirju sign. l. sp.: Z. Mušič, Prešern, L 21 x 34 cm, velikost večje risbe 21 x 16,7 cm, sign. kot zgoraj, d. stran l.: 17 x 10, 3 cm, sign. l.: Portret F. P. v profilu, d. str. skica glave, 10,5 x 16,8 cm, dat.: ni

FRANCE PAVLOVEC

Dekletam, 1929, risba s svinčnikom, 29 x 22,5 cm, zadalj napis: Dekletam, Pavlovec

NIKOLAJ PIRNAT

Kam?, 1940, risba s svinčnikom, karton 37,5 x 28 cm, L 30, 5 x 22 cm, sign. d. zg.: Pirnat, 1940, zadalj napis: Nikolaj Pirnat; Kam 1940

Ukazi, 1940, risba s svinčnikom, karton 37, 5 x 28 cm, L 30,5 x 22 cm, sign. d. sp.: Pirnat

ELDA PIŠČANEC

Prešernova hiša v Kranju, 1935, lesorez, L 21,5 x 16 cm, P 14 x 9,5 cm, sp. napis: E. Piščanec, Prešernova smrtna hiša Kranj/1935, sign.:ni

Portret Franceta Prešerna, 1935, litogravura ali linorez, L 20 x 15,5 cm, P 13,5 x 9,5 cm, sign. na P.: ELPI, sp. napis: Elda Piščanec F. Prešeren 35

Neiztrohnjeno srce, lesorez, L 20, 5 x 16 cm, P 13,5 x 9,5 cm, sign. na P d. sp.: ELPI

MIRA PREGELJ

France Prešeren, 1940, linorez, L 25 x 17 cm, P 14 x 10 cm, sign. in dat.: ni

Dekletam, 1940, linorez, L 25 x 17 cm, P 14 x 10 cm, sign. in dat.: ni

Strunam, 1940, linorez, L 19 x 14 cm, P 16 x 10 cm, sign. in dat.: ni

Pod oknom, linorez, L 19 x 13 cm, P 10 x 10 cm, sign. in dat. ni

Ukazi, 1940, linorez, L 19, 5 x 15 cm, P 10 x 70 cm, sign. in dat.: ni

K slovesu, linorez, L 23 x 15 cm, P 13 x 10 cm, sp. napis Mira Pregelj, K slovesu, sign. in dat.: ni

MARIJ PREGELJ

Ilustracija Prešernove pesmi Kam?, lavirana risba s tušem, (pero in čopič), 38,5 x 31,7 cm, sign. d sp.: Pregelj M, l. sp. napis: Ko brez miru okrog divjam

BARA REMEC

Ilustracija Prešernove pesmi Prošnja, risba z ogljem, 33 x 24 cm, sign. in dat.:ni, l. sp. napis: Bara Remec, k Prešernovi Prošnja

Ilustracija Prešernove pesmi Prošnja, risba z ogljem, 33 x 24 cm, sign in dat.: ni, l. sp. napis: Bara Remec, k Prešernovi Prošnja

Ilustracija Prešernove pesmi K slovesu, risba z ogljem, 33 x 24 cm, sign in dat. ni., l. sp. napis: Bara Remec/Prešeren – K Slovesu

MAKSIM SEDEJ

Dekletam, lesorez, L 26 x 19 cm, P 11 x 10 cm zadalj sp. napis M. Sedej, sign. in dat.: ni

Strunam, lesorez, L 26, 5 x18 cm, P 10 x 9 cm, sign. d. sp.: MSedej, sp. napis: Prešeren in J. (Strunam) 231

Strunam, linorez, L 13 x 11cm, P 10 x 9 cm, sign. d. sp.: MSedej, zadalj napis M Sedej, Strunam

JAN SVATON – SEVERIN

Anton Strobach, 1948, perorisba, 25,5 x 21 cm, sign. l. sp.: Severin/48, sp. v sredini napis: Anton Strobach, přítel K. H. Máchy/známý Prešernův

Študije Prešernovih sodobnikov, 1946, perorisba, 21 x 29,5 cm, sign. d. sp. Severin/ 1946, sredi sp. napis: Typy slovinskyich vlastenců kolem Prešerna./ (studie k romantiku(?))»Pant do modrého nebe«)

Portret Josefa Emanuela Hilscherja, 1948, perorisba s tušem, 25 x 21 cm, sign. l. sp.: Severin/1948, sr. sp. napis: Josef Emanuel Hilscher

Jan Svatopluk Presl Prešernov prijatelj, 1948, perorisba s tušem, 25 x 21 cm, sign. d. sp. Severin 1948, sr. sp. napis: Jan Svatopluk Presl, přítel Prešernův.

K. H. Mácha, 1946, perorisba, 30 x 21 cm, sign. d.: Severin 1946, sp. napis K. H. Mácha

Mácha nazdravlja Prešernu v Ljubljani 1834, risba s svinčnikom, 21 x 30 cm, sign. d. sp.: Severin /1948, l. sp. napis: Mácha předává Prešernovi v Slávy Dceru« v Lublani 1834

Zdravica K. H. Mácha, 1948, perorisba s tušem, 26 x 21 cm, sign. l. sp.: Severin/48,/ Připitek K. H. Machý

Dve glavi K. H. Máche, 1947, risba s svinčnikom, 21 x 30 cm, sign. d. sp. Severin/47, v sr. K. H. Mácha

Mácha in Prešeren, perorisba s tušem (?), 21 x 30 cm, Mácha recitira Prešernovo »Slávy dceru« u Fridolino u Lublani 29.VIII.1834

K. H. Mácha recitira Prešernovemu krožku » Slávy Dceru« v Ljubljani 1834, 1947, perorisba s tušem, 21 x 30 cm, sign.: d. sp.: Severin /47, L sp. napis: K. H. Mácha recituje Prešernovu kroužku »Slávy Dceru« u Lublani/1834. Na zadnji strani Mácha in Prešeren pismo J. S. Severina M. Malešu Praha 3.V.72 (?): Dragi přítelj zahvaljujem se Vam za katalog razstave. Prilagam izrezek članka ... »Machuv Maj dvakrát nově«, kjer so omenjene tudi Vaše ilustracije iz l. 1939. Mogoče tudi hvaležno prejmete nekaj karikatur iz mojega takratnega bivanja v Jugoslaviji slikane (?) iz Ljubljani./ Zdravo/Jan Severin –Svaton

ALBERT SIRK

France Prešeren (v Kranju?), 1940, risba s tušem in svinčnikom, 27 x 17,5 cm, sign. in dat. l. sp.: Si 40, zadalj s svinčnikom z Maleševo roko Albert Sirk/Fr. Prešeren v Vrbi/1940

France Prešeren pred rojstno hišo v Vrbi s knjigo in pisalom v roki, 1940, linorez, L 23 x 27,5 cm, P 15 x 10 cm, sign. in dat.: na P, sp. z Maleševo roko, spredaj z Maleševo roko: Albert Sirk – Prešeren, linorez, sign. l. sp. na P.: Si 40

FRANČIŠEK SMERDU

Ilustracija Prešernove pesmi K slovesu, 1941, perorisba s tušem, 17 x 18 cm, sign.: ni, l. sp. napis: K slovesu

HINKO SMREKAR

Pod oknom, *lesorez*, L 34 x 26,5 cm, P 32 x 25 cm *sign. in dat. l. sp.*: Prešeren »Pod oknom«, v sredini *sp.*: 1927, d. *sp.*: HSmrekar

Doktor fig, *perorisba s tušem*, 26 x 20,5 cm, *sign. in dat.:* ni, *zadaj napis s Smrekarjevo roko*: Ljubezen za ljubezen/ ali/fige za fige/Dr. Prešeren/Pesem moja ta ne laže:/Kranjec moj mu osle kaže// Nekdaj otrokom fige sem delil,/povrnjenih sem zdaj cel krilo dobil (?) /*op.*: Po nalogu banske uprave/pobirajo po šolah po dinarju za/odkup Prešernove rojstne hiše. Zbi-/ranje pa slabo uspeva. Prešeren sam je postal ljudem ena figa, ker so/ljudje naveličani v neprestanih nabi-/ralnih akcij, ki se jim včasih zde/zelo sumljive.

Lepa Vida, *lesorez*, L 34 x 24,5 cm, *zadaj sp. napis Lepa Vida*, Maleševa zbirka, *sign. in dat.:* ni

Nesmrtni Koseski in ta prismojeni Dohtar A.D., 1842, *tisk*, 14 x 10 cm

VINKO SMREKAR (?)

Portret Franceta Prešerna, *sitotisk*, L 47 x 35 cm, P 36 x 25 sig. *in dat.:* nicm, *zadaj napis z M. roko Vinko V. Smrekar (samouk)/ HS napisal Hinko/ ne Vinko Smrekar*, gre vsekakor za Hinka Smrekarja

GABRIJEL STUPICA

Ilustracija Prešernove pesmi Kam?, 1940, *risba s kredo*, 29,1 x 20,4 cm, *sign.:* ni, *sr. sp. napis*: Kam? II.

Ilustracija Prešernove pesmi Ukazi, 1940, *risba s kredo*, 29,1 x 20,4 cm, *sign.:* ni, *sr. sp. napis*: Ukazi II.

Ilustracija Prešernove pesmi Kam?, 1940, *risba s kredo*, 29,1 x 20,4 cm, (*zadaj podobna, a prečrtana risba*), *sign.:* ni, *sr. sp. napis*: Kam? I.

Ilustracija Prešernove pesmi Ukazi, 1940, *risba s kredo*, 29,1 x 20,4 cm, *sign.:* ni, *sr. sp. napis*: Ukazi I

SAŠA ŠANTEL

Sonetje, 1939, *jedkanica z akvatinto*, L 38 x 31,5 cm, P 27 x 17,5 cm *sign. zadaj z M. roko*: 39/Saša Šantel: Sonetje, brez *sign.*

JANEZ ŠUBIC

Krst pri Savici, *lesorez*, L 31 x 23 cm, P 19 x 13,5, *sign. l. sp.*: Janez Šubic risal, v sredi KERST PRI SAVICI, d. *sp.*: Angerer, brez ročne signature

RAJKO ŠUBIC

Prešeren s cvetlico, *lesorez*, L 19,5 x 12,5 cm, P 10 x 7 cm, *sign.:* ni, *zadaj z Maleševo roko Rajko Šubic / Maleševa zbirka / Prešeren*

IVAN VAVPOTIČ

France Prešeren v Kranju ali Doktor fig, *risba s svinčnikom*, 30 x 21 cm, *sign. l. sp.*: IV., Kranj, *zadaj risba gostilniškega izveska z majolko in napisom*: 5 VSEDR/ GOSTINSKI KONGRES LJUBLJANA

ANTUN ZUPPA

Pismo staršem, 1940, *lesorez*, L 23,5 x 15,5 cm, P 15 x 11 cm, *zadaj z M. roko*: Pismo staršem/Antun Zuppa, orig. *lesorez*, Split 1940

Pod oknom, *lesorez*, L 26 x 19 cm, P 11,5 x 10 cm, *dat. in sign.:* ni, *zadaj št.* 58

IVAN VAVPOTIČ

France Prešeren v Kranju ali Doktor fig

IZ ZBIRKE MIHE MALEŠA
PREŠEREN V
SLIKARSKIH
OČEH

Založil:

Medobčinski muzej Kamnik - Galerija
Miha Maleš (zanj mag. Zora Torkar)

Besedilo in izbor del za razstavo:

Marko Lesar

Lektoriranje:

Alenka Juvan

Oblikovanje:

Marjan Kocjan, DC Studio

Tisk:

Studio Print

Kamnik, 2010

250 izvodov

Postavitev razstave in tisk kataloga
sta omogočila:

Občina Kamnik

Ministrstvo za kulturo RS

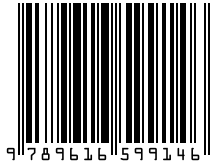
Medobčinski muzej Kamnik
Muzejska pot 3
1241 Kamnik
tel.: +386 1 831 76 47, 831 76 62
www.muzej-kamnik-on.net

Galerija Miha Maleš
Glavni trg 2
1241 Kamnik
tel.: +386 1 839 75 04
www.muzej-kamnik-on.net

BOŽIDAR JAKAC
Portret Franceta Prešerna

ISBN 961659914-3

9 789616 599146